

Slovenské pohrebníctvo

magazín nielen pre profesionálov

IV/ 2016

nepredajné

Publikované pod záštitou Slovenskej asociácie pohrebných a kremečných služieb

ISSN 1339-2131

Slováci obhájili titul Zvítazili za neuveriteľných 54 minút!

Hrob v chodníku
Smrť v plameňoch
Slovak Funeral 2016
Herečka Vlastina Svätková
Prvý štátny pohreb na Slovensku

Príhovor

šéfredaktora Ladislava Stríža

Vážení čitatelia,

opäť sa rok strieda s rokom, a tak mi dovoľte trocha sumarizovať. Treba povedať, že náš magazín sa naozaj dostáva do povedomia ľudí a problematika pochovávaní a smrti už nie je také tabu. Naznačuje to aj záujem o jeho doručovanie do nešťastných organizácií. Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb rok 2016 dovŕšila úspechom – bola prijatá do svetových štruktúr FIAT – IFTA (The World Organization of Funeral Operatives).

V čísle, ktoré práve držíte v ruke, sa dočítate hlavne o úspešnom treťom ročníku výstavy, Slovak Funeral 2016 konanej na výstavisku v Trenčíne. V prvom vydaní nášho magazínu nám išlo hlavne o vzdelávanie našich kolegov a v tomto trende chceme pokračovať. Či už v problematike pohrebníctva alebo správcovstva cintorínov, no najmä je potrebné dostať informácie do povedomia príbuzných a obstarávateľov pohrebu. Množstvo listov od nespokojných pisateľov, ktoré dostávame do redakcie naznačuje, že s postupom času začíname (samozrejme nechtiac) zastupovať štátne orgány, ktoré majú v kompetencii dozor v obore pohrebníctva. Snažíme sa vyriešiť každý jeden problém, pokiaľ to nie je anonym. Dovoľte mi k danému stavu vysloviť svoj osobný názor, ktorý naozaj beriem zo života. Pri komunikácii s príbuznými sa dostávame k jednoznačnému záveru, že korupcia, hyenizmus, obohacovanie sa na úkor pozostalých nepozná hraníc, či už ide o vysokoškolsky vzdelaného obhliadajúceho doktora rozdávaného vizitky pohrebných služieb (mám na mysli jednotlivcov kaziacich reputáciu svojich kolegov), alebo zamestnancov nečestných pohrebných služieb sediacych priamo pred či na pracoviskách ÚDZS. Otázkou je aj to, ako je možné, že sa niektoré takéto oficiálne podnikajúce pohrebné služby dostávajú k adresám príbuzných ešte pred oficiálnym doručením správy o smrti? Magazín Slovenské pohrebníctvo bude aj v budúcnosti robiť osvetu medzi pozostalými, prinášať nové trendy z oblasti svetového pohrebníctva, chváliť ale aj poukazovať na nedostatky v službách.

V našom magazíne ďalej nájdete informáciu o novom projekte Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb, ktorý naznačuje nový smer v danej oblasti. Ide o projekt aktívneho charakteru – Slovak Funeral TV.

Ako šéfredaktorovi nášho magazínu mi dovoľte ešte vysloviť jednu poznámku k všetkým pohrebným službám, správam cintorínov a krematóriám. Vďaka moderným komunikačným prostriedkom, ako sú mobilné telefóny, internet, facebook, ktoré používa mladá, ale už aj staršia generácia, má každý dostatočný prehľad o svetovom trende v pohrebníctve. Preto treba očakávať stále viac nárokov pri pohrebe zosnulého. Pokiaľ sa k uvedenému trendu podnikatelia v oblasti neprispôbia, zostanú stáť na jednom mieste, budú mať existenčné problémy. Modernizácia aj v tomto obore je potrebná.

No ale dosť bolo práce, adventný čas je tu a následne vianočné sviatky. Tie sú časom na zamyslenie, či nežijeme prirýchlo, či máme čas na vlastnú rodinu. Za redakciu nášho magazínu mi dovoľte vysloviť želanie, aby vianočné sviatky boli sviatkami mieru a pokoja, spomienkou na tých, ktorí už pri slávnostnom stole snami nesedia.

Krásne vianočné sviatky

Ladislav
Stríž

Slovenské pohrebníctvo - štvrťročník,
ročník VI., číslo IV, december 2016

Vydavateľ

SAPaKS, Slovenská asociácia pohrebných
a kremačných služieb
Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava
IČO: 30869421

Šéfredaktor

Ladislav Stríž

Redakcia

PhDr. Marcel Lincényi, Pavel Ondera,
Mgr. Zuzana Dinková, Mgr. Zuzana
Voštenáková, Mgr. Pavol Ičo

Stáli prispievatelia

Ing. Denisa Halajová, Ph.D.,
doc. PhDr. Margita Jágerová, Ph.D.,
Roman Slušný

Grafika & design

Pavel Ondera

Fotografie

Pavel Ondera

Obálka

Medzinárodná súťaž vo výkope hrobov
foto Pavel Ondera

Kontakt

+421 903 716 024
+421 903 756 679
www.pohrebnictvo.sk
e-mail: sapaks@sapaks.sk
e-mail: pohrebnictvo@pohrebnictvo.sk

Registrácia

MK SR č. EV 4257/11
ISSN 1339-2131

Tlačiareň

SINEAL spol. s r.o., Kazanská 2,
821 06 Bratislava

Cena

Reálna cena 4,75 €, magazín je nepredajný,
vydávaný a distribuovaný zdarma na náklady
vydavateľa - SAPaKS

Distribúcia

HENRIETTA direct marketing s.r.o.
henrietta@henrietta.sk
www.henrietta.sk

Vyšlo

15. decembra 2016

Nasledujúce vydanie

uzávierka 20. 02. 2017
distribúcia 15. 03. 2017

Partneri a sponzori

TOPA s.r.o., www.topa.sk
LAUK s.r.o., www.lauk.sk

Znak dvojjazyčného obsahu na obálke

Výber z obsahu

Vlastina Svátková

Ako gymnazistka recitovala na pohreboch a súcitila s pozostalými. Ako herečka si zahrála v úspešnej bondovke Casino Royale, vo filmoch Ženy v pokušení, Fair play, či najnovšie v historickom seriáli Last Visa...
str. 6 - 7

Smrť v plameňoch

Osemnásťročný Michal Lefčík, rodák zo Sečovskej Polianky, ktorý sa upálil v Košiciach iba necelé tri mesiace po Janovi Palachovi, pričom, podobne ako Palach, svoj čin uskutočnil na verejnom mieste...
str. 10 - 13

Učiteľ pochovaný v chodníku

Nachádza sa tu aj kostol v strede križovatky, či miestny cintorín, na ktorom nájdete pochovaného učiteľa do chodníka, historickú barokovú kaplnku či vzácne mauzóleá. Hrobové miesta sú na cintoríne obvykle umiestňované...
str. 14 - 15

Výstava Slovak Funeral

Svoje produkty a služby prišlo do Trenčína ukázať vyše 20 vystavovateľov zo Slovenska, Českej a Maďarskej republiky či Poľska. Návštevníci sa mohli, okrem iného, zoznámiť s technológiou...
str. 16 - 23

Víťazi súťaže vo výkope hrobov

O netradičnej súťaži vo výkope hrobov v Trenčíne sa zaujímali aj prestížne zahraničné médiá ako britský denník Guardian, agentúry Reuters a Associated Press. Dvojica víťazných Slovákov sa dostala aj do hlavných správ...
str. 24 - 27

Seriál o dedení

Positívny dopad pre dediča z hľadiska skrátenia dopadu je novinka v konaní o dedičstve, v ktorom je dedičom maloletý alebo osoba zastúpená opatrovníkom. Dospelý musel byť takýto úkon zákonného zástupcu za maloletého...
str. 34 - 35

Prvý štátny pohreb na Slovensku

Na Hodžovom námestí pred Prezidentským palácom čakali na smútočný sprievod desiatky ľudí. Sprievod prišiel do Paláca za zvukov vojenskej hudby. Nasledoval vojenský ceremoniál s poctami...
str. 38 - 39

Cintorín Rozália

Kaplnka sa nedlho po vysviacke stala pútnickým miestom, ku ktorému prichádzali veriaci z Košíc ďakovať za ochranu pred morovou nákazou. V roku 1730 dokonca postavili pri kaplnke pustovňu, ktorá v rokoch 1736 až 1831 slúžila...
str. 40 - 41

V KRAJINÁCH V4 BY MALA VZNIKNÚŤ SPOLOČNÁ EVIDENCIA VOJNOVÝCH HROBOV

V rámci krajín Vyšehradskej skupiny by sa mala budovať spoločná evidencia vojnových hrobov, ktorá by bola prospešná jednak pre odbornú, ale aj laickú verejnosť. Konštatovali to zástupcovia z oblasti pohrebníctva zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska a Poľska na pracovnom stretnutí krajín V4, ktoré sa uskutočnilo dňa 27. septembra v Bratislave.

Iniciátorom odborného podujatia bola Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb. (SAPaKS). „Stretnutie sa nieslo v pozitívnom duchu. Som rád, že predstavitelia pohrebníctva a kremačných služieb v rámci Vyšehradskej štvorky konštatovali, že je potrebné pracovať na spoločnej evidencii vojnových hrobov, čo bude prínosné nielen pre odbornú verejnosť, ale aj pre ľudí, ktorí si budú môcť ľahšie nájsť hrobové miesto svojich príbuzných,“ konštatoval po pracovnom stretnutí predseda Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb Ladislav Stríž.

Slovenskú stranu na pracovnom stretnutí okrem členov SAPaKS-u zastupovala Ing. Jana Kráľová z Oddelenia vnútorných vecí a vojnových memoárov zo Sekcie verejnej správy na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky, ktorá prítomných účastníkov informovala o tom, ako funguje evidencia vojnových hrobov v Slovenskej republike, ktorá registruje približne 36 000 vojnových hrobov a stále sa rozširuje.

Ako ďalej povedal podpredseda Maďarskej asociácie pohrebníctva Béla Puskás, v Maďarsku sú vojnové hroby 16-tich národností, pričom prakticky na každom cintoríne je pochovaný

Rozhovor pre Slovak Funeral TV poskytuje poľská strana

Zľava: Ladislav Stríž, Jana Kráľová, Martin Chudý

vojak z krajín V4. Za veľmi potrebné preto označil zriadenie internetového portálu so spoločnou databázou vojnových hrobov, ktorý by mohol fungovať od roku 2018, keď si pripomenieme sté výročie ukončenia prvej svetovej vojny.

Aj podľa člena predstavenstva Sdružení pohřebnictví ČR a predsedu predstavenstva Krematoria Ostrava Ing. Pavla Lacinu, by spoločná databáza vojnových hrobov na úrovni krajín V4 bola veľmi prospešná vec, pretože ľudia si čoraz častejšie dávajú robiť takzvané rodokmene a v tomto prípade by sa im ľahšie pátralo po svojich predkoch. Je toho názoru, že pre spoločnú evidenciu vojenských hrobov na úrovni krajín V4 by mala slúžiť ako inšpirácia výborná spolupráca na úrovni evidencie hrobových miest medzi Slovenskou republikou a Českou republikou.

Ako prítomných informoval spoluzakladateľ Vyšehradskej skupiny V4 v rámci pohrebníctva Krzysztof Wolicki, v Poľskej republike je taktiež vedená evidencia vojnových hrobov, ale v súčasnosti sa pracuje na jej elektronickej verzii. Poľská strana by do projektu vedela vložiť aj údaje v rámci dvojrozmerných QR-kódov, ktoré sú v Poľsku populárne.

Podpredseda SAPaKS-u Vladimír Ecker v diskusii navrhol, aby sa spoločná evidencia vojenských hrobov v rámci krajín Vyšehradskej štvorky rozšírila aj o databázu Ukrajiny, nakoľko v krajinách V4 sa nachádza množstvo ukrajinských vojakov.

Ing. Jana Kráľová z Oddelenia vnútorných vecí a vojnových memoárov zo Sekcie verejnej správy na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky účastníkom konferencie odporučila ako základ pre spoločnú databázu krajín V4 spoločný projekt databázy vojnových hrobov medzi Slovenskou a Českou republikou. Spolupráca na úrovni krajín V4 by, podľa nej, bola jednoduchšia v prípade existencie medzivládnych dohôd všetkých krajín, nakoľko zatiaľ existuje len medzivládna dohoda medzi Slovenskou a Českou republikou. Aj napriek tomu je ale možné vo V4 spolupracovať. „Začiatkom decembra by sa v Prahe malo konať zasadnutie medzivládnej komisie Českej republiky a Slovenskej republiky. Pokiaľ v tomto projekte nájdeme zhodu a žiadna zo strán nevyjadří nejaké námietky zásadného charakteru, tak nevidím dôvod nato, aby sme aj naďalej nerozvíjali výbornú spoluprácu v spoločnej evidencii vojnových hrobov medzi Českom a Slovenskom na úrovni krajín V4,“ povedala Ing. Jana Kráľová.

V prípade realizácie spoločnej evidencie vojnových hrobov sa podľa nej budú musieť zúčastnené strany, okrem iného, zhodnúť aj na tom, či bude databáza robená na základe

Maďarskú delegáciu viedol Béla Puskás

Zástupcovia z oblasti pohrebníctva zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska a Poľska

medzinárodného jazyka, ktorým je anglický jazyk, alebo bude dostupná vo všetkých národných jazykoch, vrátane jazykových mutácií vo svetových jazykoch ako sú angličtina, nemčina prípadne ruský jazyk. „Zatiaľ by som odporučila, aby boli v krajinách V4 zverejnené internetové odkazy na ostatné databázy tak, aby sme ľuďom uľahčili pátranie po blízkych tým, že sa im niekoľkými klikmi predostrie možnosť hľadať v evidenciách aj ostatných krajín,“ dodala Ing. Jana Kráľová z Oddelenia vnútorných vecí a vojnových memoárov zo Sekcie verejnej správy na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky.

Súčasťou pracovného stretnutia bola taktiež exkurzia na najväčšom cintoríne v Bratislave – cintoríne Vrakuňa, kde si účastníci pozreli obradnú sieň a priestory pohrebiska, vrátane nemeckého pietneho cintorína.

Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Prehliadka cintorína a domu smútku (Vrakuňa)

Vlastina Svátková:

„Prijmam život so všetkým, čo k nemu patrí...“

Ako gymnazistka recitovala na pohreboch a súcitila s pozostalými. Dnes berie život so všetkým, čo k nemu patrí. Ako herečka si zahrala v úspešnej bondovke Casino Royale, vo filmoch Ženy v pokušení, Fair play, či najnovšie v historickom seriáli Last Visa. Vlastina Svátková prežíva každý deň naplno a intenzívne, smrť ju zasahuje v rámci scenára len na filmovom plátne. Uvedomuje si pominuteľnosť vecí a vnímavo píše vlastné knihy. „Kedysi mi bolo ťažko z vecí, ktoré ma dnes nedostanú na kolená, lebo mi prídu nepodstatné. Človek sa posúva a mení. Absolútne verím, že po smrti niečo nasleduje. Že naše duše tu nie sú iba raz,“ prezrádza v rozhovore s pokorou v duši a úprimným zamyslením.

♦ **Za školu herectva považujete detstvo, kedy ste recitovali na pohreboch. Ako ste sa k tomu dostali a čím bola pre vás táto skúsenosť zaujímavá?**

Chodila som na gymnázium, mala som asi 15 rokov, keď jedného dňa prišiel do našej triedy človek z mestského úradu a spýtal sa, či by niekto nemal záujem recitovať na pohreboch v Myjave. Okamžite som sa prihlásila. Bez rozmýšľania. Určite preto, že som recitovanie a prednes mala rada, ale i preto, že som vedela, že sa ulejem zo školy. Dostala som dosky s niekoľkými básňami, ktoré som si vyberala sama podľa toho, ktorá bola na daného človeka vhodná a okamžite som začala bez nejakej prípravy alebo skúšania nanečisto.

♦ **Pred pohrebmi ste boli prítomná aj na úprave zosnulých... Dokázate vďaka tejto skúsenosti pozeráť na takéto chvíle s nadhľadom, alebo vás to nejakovo ovplyvnilo?**

Stála som vedľa a všetko pozorovala. Hrobári to robili tak stereotypne, akoby česali umelé figuríny. Rozprávali si vtipy, boli veselí a týmto prístupom, že ide o normálnu vec, ktorá sa deje neustále a nám všetkým, u mňa nastala pokora a zmierenie. Prijatie života so všetkým, čo k nemu patrí. Nebála som sa. Nemala som chuť plakať, aj keď som so zosnulými súcitila, musela som mať nadhľad a byť tam tá, ktorá sa nezrúti a neutečie plakať domov pod perinu.

♦ **Ocitli ste sa niekedy, či už pred kamerou alebo v súkromí, na hranici života a smrti? O čo vlastne šlo?**

Neocitla. Niekoľkokrát sa stalo, že som si povedala, že som mala šťastie, keď nám vbehol pod auto obrovský jeleň, ale rozbil iba auto. Hranica bola ešte ďaleko. Alebo, keď som rodila prvého syna a na konci som už omdlievala a dávali mi kyslík, na hranici života a smrti som nebola ja, ale môj syn. Vnímam,

ako blízko smrť je, hlavne odkedy mám deti. Bojím sa o ne kamkoľvek idú. Ale pomáha len veriť, že všetko je tak ako má byť a stane sa to, čo sa má stať. V paralyzujúcom strachu svoj život akurát premárnime. Treba žiť naplno.

Býva mi ťažko, keď vidím niekoho trpieť a nemôžem mu pomôcť. Navyše, keď ešte pomoc odmieta.

♦ **Z čoho čerpáte silu v situáciách, keď je vám najviac ťažko? Prispeli k tomu nejaké životné lekcie?**

Záleží, z čoho je mi ťažko. Kedysi mi bolo ťažko z vecí, ktoré ma dnes nedostanú na kolená, lebo mi prídu nepodstatné. Napríklad, že som nedostala nejakú rolu, neobsadili ma do nejakého filmu. Človek sa posúva a mení. Dnes mi je ťažko, ak kývnem na projekt, ktorý ma nenaplní a pri ktorom sa iba trápim. Je mi ťažko, že som radšej nepovedala nie. A vtedy sa zahryznem, vydržím to, ale zároveň som poučená túto chybu už neopakovať. Dôležité je poznať svoju hodnotu. Nerobiť veci, ktoré nechcem. Nestýkať sa s ľuďmi, ktorí mi berú energiu a sú negatívni. Býva mi ťažko, keď vidím niekoho trpieť a nemôžem mu pomôcť. Navyše, keď ešte pomoc odmieta. Keď ešte nechápe, že sa dá z tohto bolestivého ego kruhu vystúpiť. Tiež sa učím. Neustále. Každý deň, ako byť lepším človekom.

♦ **V minulosti ste účinkovali napríklad v bondovke Casino Royale, kde ste chceli otráviť agenta Jamesa Bonda. Stretávate sa so smrťou pred kamerou často? Ako sa vám hrajú takéto scény?**

Áno, smrť predstavuje vo filmoch najpoužívanejší symbol. Zahráte čokoľvek, čo ste zažili na vlastnej koži, ale zahrať mŕtvu, to je dosť ťažké. Naposledy som sa „strelila do hlavy“ v čínskom

Číňania mi zatlieskali, že takto zahranú smrť ešte nikdy nevideli

historickom seriáli Last Visa. Musela som ležať nehybne na zemi v kaluži umelej krvi. Zo začiatku som túto scénu skúšala so zatvorenými očami, ale vždy keď ku mne pribehol môj seriálový manžel, reflexne som pohla od ľaku viečkami, lebo som ho nevidela. Tak som otvorila oči čo najviac dokorán, čo vyzeralo vraj desivejšie, ale zároveň som sa snažila nehybať bránicou, aby nebolo vidieť že dýcham, a než povedali stop a natočili celý záber, začali mi tiecť slzy z toho, ako mi išiel vzduch do otvorených očí. Každopádne sa to natočilo a Číňania mi zatlieskali, že takto zahranú smrť ešte nikdy nevideli.

♦ **Vo filmoch si musíte doslova niektoré chvíle odtrpieť. Prečo odmietať pri nakrúcaní nebezpečných scén dablérku? Nebojíte sa o svoj život?**

Nie je to také dramatické ako to vyzerá. Realitu nafukujú bulvárne médiá, aby ich niekto čítal. Dablérka nebola potrebná. Scéna, kde ma vyhodili z auta na kolená, mi spôsobila maximálne pár modrín na kolenách, ktoré mám bežne aj pri iných činnostiach, lebo som ten typ, ktorý sa o všetko búcha a do všetkého naráža. Takže, rada nad zlato: neverte bulváru!

♦ **V ktorých filmových či divadelných rolách sa cítite najlepšie, či naopak najhoršie, a prečo? Ktoré vaše roly patria k tým vašim najmilším?**

Snažím sa typ rolí striedať. Aby som nehrala trikrát za sebou namyslenú mrchu alebo submisívnu manželku. Náš trh je malý a škatuľkovanie je tu typické. Takže, ak si vyberám z ponuky napríklad rolu, ktorú som ešte typovo nehrala, vyberiem si radšej menšiu ako veľkú, ktorú hrám stále. Baví ma byť iná, baví ma, keď ma nikto nepozná a čuduje sa, že aj toto som bola ja... Vlastne ma zo všetkého najviac baví, že som ešte stále v akvej takej anonymite a nikto ma nepoznáva ani v bežnom živote. Málokto si uvedomuje, že slávou vlastne stratíte to, čo je vám najdrahšie: slobodu. Ale aby som sa vrátila k vašej otázke. Nemám najlepšie, najmilšie role. Vlastne ani neviem takto rýchlo z hlavy, kde som hrala, musela by som sa pozrieť na imdb.com. Neotáčam sa dozadu. Môj muž to nazýva, že „vytesňujem“ :). Ale to, čo bolo, bolo a mňa skôr zaujíma, čo bude...

♦ **Každý z nás sa v živote stretáva aj s otázkami okolo smrti. Bojíte sa takejto poslednej chvíle, alebo ako ju vnímate? Veríte, že niečo bude po nej nasledovať?**

Ja osobne sa nebojím. Keď sa predsa len otočím, žila som už doteraz naplno a intenzívne. Bláznivo a šialene. V ďalšej etape by bolo fajn sa zbaviť všetkých tých hlúpych strachov, a to sa bude potom skeve umierať. A absolútne verím, že po smrti niečo nasleduje. Že naše duše tu nie sú iba raz. Najlepšie to je vidieť na múdrosti niektorých detí, že už tu boli. Že vedia. A tak, ako v tomto živote žijeme, tak sa nám to všetko vráti v tom ďalšom. Môj syn raz povedal: „Mami a môže sa niekto narodiť aj ako záchodová rybička, keď bol v tomto živote zlý?“

Rozhovor Zuzana Voštenáková, foto Petr Weigl, pixabay

Vlastina Svátková

Narodila sa 9. marca 1982 v Myjave, žije v Prahe. Vyštudovala masmediálnu komunikáciu na univerzite v Trnave a pedagogiku na UK v Bratislave. Ako redaktorka pôsobila v magazínoch Infinity, Style, Elle. Medzi jej posledné tohtoročné filmové novinky patrí napríklad účinkovanie v historickom seriáli o tzv. čínskom Oscarovi Schindelovi – Last Visa. Zahrala si v bondovke Casino Royale, ale aj vo filmoch Ženy v pokušení, Fair play, Dieťa číslo 44, Hodinu nevieš. Účinkovala v českých televíznych seriáloch Poistovňa šťastia, Prešlapy, Nevinné hry, Prvá republika, i v slovenskom seriáli Kukučka. Je tiež úspešnou autorkou. Vyšla jej kniha pod názvom „Moara – O čom všetkom je láska,“ kde popisuje vlastné zážitky niekoľkoročnej cesty životom s pozoruhodnými filozofickými zamysleniami, i kniha Sama sebou, kde ide o krátke autentické príbehy s osobnou výpoveďou.

Na Židovskom cintoríne v Žiline obnovujú opustené hroby

Dom smútku je zároveň vstupnou bránou do cintorína

Žilinský židovský cintorín patrí k najkrajším a najlepšie udržiavaným židovským cintorínom na Slovensku. Pohrebisko sa rozprestiera na západnej strane mesta na Jesenského ulici a vchádza sa doň cez kovovú vchodovú bránu s trojuholníkovým štítom a hebrejským nápisom. O histórii, špecifikách a správe cintorína sme sa rozprávali s predsedom Židovskej náboženskej obce v Žiline Ing. Pavlom Franklom, ktorý je v tejto funkcii už 27 rokov.

Presný dátum vzniku židovského cintorína v Žiline nie je známy. Aká bola jeho história?

Židovský cintorín je relatívne nový, približne z polovice 19. storočia. Najstarší hrob, ktorý sme tu našli, je z roku 1855. Hoci Žilina nepatrila k slobodným kráľovským mestám, podobne ako v ich prípade, bol trvalý pobyt pre Židov v meste zakázaný. Žilina ale tolerovala, od konca 18. storočia, dve židovské rodiny. V okolitých obciach a mestečkách vtedy ale žilo niekoľko desiatok židovských rodín. Prečo to tak bolo v Žiline sme nezistili, ale trvalo to približne do roku 1840, keď sa do mesta mohli prisťahovať ďalšie rodiny. Pred II. svetovou vojnou už v Žiline žilo 3 000 Židov, čo pri počte 18 600 obyvateľov bolo viac ako 16 % obyvateľstva. Na prvých náhrobných kameňoch sú hebrejské nápisy, neskôr najmä nemecké, maďarské a od 30-tých rokov minulého storočia prevládajú slovenské. V jednotlivých obdobiach sa menili samotné kamene, štýly opracovania, čo záviselo jednak od samotných trendov danej doby, kamenárov, ale aj od toho, ako boli ľudia majetní. Väčšina pomníkov pochádza od kamenárov zo Žiliny, ale máme aj viaceré kamene z Tešína, Bytče či Trenčína.

Tento cintorín je zaujímavý aj tým, že cesta k hrobom vedie cez ceremoniálnu halu. Je to tak pri všetkých židovských pietnych miestach?

Nie je to tak všade, ale u nás sa to osvedčilo. Cintorín leží na rovinatom teréne a ceremoniálna hala má vľavo prístupnú hospodársku časť s márnice a vpravo byt správcu cintorína. Hebrejský nápis nad vchodom na cintorín „הַחַיִּים יִשְׂרָאֵל וְהַמֵּתִים יִשְׂרָאֵל“ je napísaný starou biblickou hebrejštinou, ktorej preklad znie: „Lebo jestvuje budúcnosť a tvoja nádej nezhyne“.

Cintorín je pomerne dlhý a úzky. Bolo to tak naplánované zámerne, alebo jeho rozmery určili priestorové podmienky?

Cintorín má plochu 40 x 180 metrov a po celej dĺžke je ohradený sčasti pôvodným kamenným a neskôr betónovým plotom. Ten sme pred pár rokmi v dĺžke cca 20 m navýšili kvôli nepovolanej návštevníkom. V minulosti na

Pavel Frankl vysvetľuje dôvody opráv hrobov. Mnohé náhrobky ohrozovali návštevníkov a nám neostávalo nič iné, ako ich na naše náklady opraviť

pohrebisku dominovala javorová alej, ktorú sme však museli z dôvodu zlého stavu časti stromov čiastočne zredukovať a nahradiť novými stromami. Okolo roku 1970 sme prišli o asi 1/3 výmery pozemku na konci cintorína, kvôli výstavbe paneláku a neskôr aj cesty. Bolo tam však len pár hrobov tých, ktorí z náboženských dôvodov nesmeli byť pochovaní na hlavnom pohrebisku. Tento zásah nás ale podstatne neobmedzil, lebo ešte tu máme dosť miesta pre naše potreby.

Na židovskom cintoríne v Žiline sa nachádza množstvo významných hrobových miest. Môžete spomenúť tie najzaujímavejšie?

Naše cintoríny sú usporiadané hierarchicky. To znamená, že v určitej časti cintorína sa nachádza miesto, kde sú pochovaní najvýznamnejší členovia obce, rabíni, učenci, predsedovia obce a iné významné osobnosti. Mnohí iní chcú byť pochovaní čo najbližšie k nim. K najvýznamnejším hrobovým miestam na židovskom cintoríne v Žiline patrí pomník predsedu ortodoxnej obce Jakuba Kleina či dlhoročného predsedu neologickej (reformnej) židovskej obce Ignáca Spierera, zakladateľa zápalárne Samuela Wittenberga. Môžem ešte

Aj tie najťažšie náhrobky sa musia opraviť

spomenúť pozoruhodný pomník bývalého majiteľa hotela Rémy v Žiline, či pomník Ignáza Rosenfelda, ktorý dal začiatkom minulého storočia postaviť, dnes tak známy, Rosenfeldov palác v Žiline. V tejto časti cintorína je aj hrob môjho starého otca, ktorý bol v čase výstavby novej (neologickej) synagógy vo vedení obce a po jeho smrti sa mu dostalo cti byť pochovaný v tejto časti cintorína. Hroby z dnešnej doby sú oveľa skromnejšie, čo je vidieť v novej časti cintorína.

Na cintoríne sa okrem náhrobných kameňov významných žilinských rodín nachádzajú aj náhrobné kamene vojakov z I. svetovej vojny.

Sú to náhrobné kamene dvadsiatich židovských vojakov, ktorí zomreli v Žilinskom vojenskom lazarete. Na starom mestskom cintoríne v Žiline sa nachádza len jeden takýto hrob. Pôvodne blízko mestského cintorína existoval z tých čias samostatný vojenský cintorín s viac ako 1 200 hrobmi, ale výstavba cesty v sedemdesiatych rokoch znamenala, žiaľ, jeho nenávratný koniec.

Židovský cintorín v Žiline patrí k najkrajším cintorínom aj pre poriadok, keďže pomníky sú v jednej výške, veľkosti a približnej farbe.

V minulosti cintorín spravoval svätý spolok Chevra Kadiša, ktorý dbal, okrem iného, na vzhľad a poriadok na cintoríne. Bol to dobrovoľný spolok v rámci židovskej komunity, ktorý sa staral aj o nemajetných, ťažko chorých a umierajúcich. Zariadil prevažnú časť povinností, ktoré súviseli s úmrtím človeka, začnúc rituálnou očistou (tahara), uložením do truhly, sprevádzaním na cintorín a pochovaním mŕtveho. Veľmi dôležitou úlohou bratstva Chevra Kadiša bolo vypočuť, u veriaceho žida, priznanie hriechu umierajúceho, ktorý ako posledné svoje slová prednáša jednu z najdôležitejších modlitieb judaizmu Šma Jisrael (Počuj Izrael). Členstvo v spolku bolo čestnou výsadou. V súčasnosti máme veľkú výhodu v tom, že naši predchodcovia boli prezieraví a byt správcu cintorína zriadili ako prístavbu ceremoniálnej haly priamo na cintoríne. Správca má za povinnosť hlavne bdieť nad dodržiavaním poriadku, piety, otváracích hodín a pod. Cintorín je otvorený každý deň okrem soboty, židovských a štátnych sviatkov. Väčšie práce zabezpečujeme externým spôsobom a obec, vždy v júni, organizuje na cintoríne brigádu svojich členov.

Jedným z častých problémov každého cintorína sú opustené hroby. O aké percento hrobových miest sa nehlásia jeho majitelia?

Na židovskom cintoríne v Žiline je viac ako 1 600 hrobových miest, pričom odhadujeme, že približne 80 % z nich je opustených. Je to dôsledok najmä holokaustu, kedy boli vyvraždené celé rodiny. Z tých, čo prežili, mnohí opustili

Niektoré zo starých náhrobkov sa začali prepadať

Žilinu po vojne a roku 1948, a potom sa už nevrátili. Navyiac, u nás je hrobové miesto raz a navždy. Neexistuje, že keď niekto zaň neplatí, tak sa jednoducho zruší a predá sa inému. My sme preto riešili pred rokmi veľkú dilemu, čo s opustenými hrobmi. Mnohé náhrobky svojou nestabilitou ohrozovali návštevníkov s rizikom ťažkého úrazu a nám neostávalo nič iné, ako ich na naše náklady opravovať. Intenzívne to robíme už tretí rok. Je to náročná práca ale do tejto zimy ju ukončíme.

Ako sa Vám darí opravovať poškodené hrobové pamätníky?

Za posledné tri roky sme opravili do 500 poškodených pamätníkov. Za ten čas sme prišli aj na pár „figľov“, ktoré nám urýchľujú a uľahčujú prácu. Na práce sme neoslovili kamenárske firmy, tie by sme nedokázali zaplatiť. Židovská obec má nejaké nehnuteľnosti, ktoré prenajímam a z týchto príjmov financujeme uvedené práce. Naša obec je malá, a tak na vlastnú činnosť nepotrebujeme veľké finančné prostriedky. Keby sme nepristúpili k opravám, hrozila by trvalá devastácia cintorína, ktorý je podľa tradície našim najposätnejším miestom.

Na cintoríne sme videli návštevníkov z Českej republiky, ktorí tu hľadali svojho blízkeho. Chodia na pohrebisko často zahraniční návštevníci?

Áno, cintorín je dosť navštevovaný, ľudia sem chodia prakticky z celého sveta.

Na viacerých hrobových miestach sú položené malé kamene. Prečo?

Dôvod, prečo ich tam ľudia pokladajú treba hľadať v dávnej minulosti a povestiach. Jedna z nich hovorí o tom, že Židia, keď utiekli z Egypta a pochovávali pri putovaní svojich mŕtvych, museli na zosnulého navštíviť kamene, aby sa k jeho telu nedostala divá zver. Odvtedy je tradícia, že návštevníci na hrob nosia kamienky, čím prezentujú svoju prítomnosť. Na niektorých hroboch v Žiline kamienky sú, na väčšine nie, hroby nik nenavštevuje, sú opustené. Podľa inej tradície, na židovských cintorínoch by nemali byť kvety, ale keď ich ľudia donesú, my im v tom nemôžeme zabrániť.

Pochováva sa na cintoríne aj v súčasnosti?

Áno, náš cintorín je jediným v našom kraji, kde sa ešte pochováva. Židovská obec v Žiline má v súčasnosti dokopy 55 členov. Nemám to spočítané, ale za dobu, čo som predsedom, 27 rokov, som bol pri približne 80-tich pohreboch u nás. Priemerne to teda vychádza na takmer 3 pohreby do roka.

Pripravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

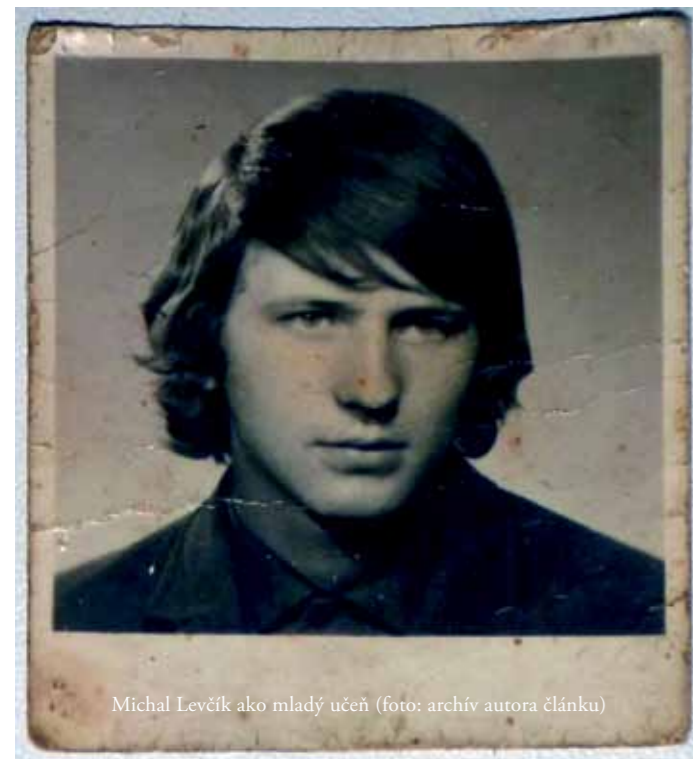
Smrť v plameňoch

Michal Levčík sa polial benzínom a zapálil pri Pamätníku neznámeho protifašistického bojovníka na Námestí osloboditeľov v Košiciach

Šestnásteho januára 1969 sa na Václavskom námestí v Prahe na protest voči okupácii Česko – Slovenska vojskami Varšavskej zmluvy a následnej normalizácii upálil dvadsaťročný študent histórie Jan Palach. Zanechal po sebe štyri rozlúčkové listy, v ktorých odôvodnil svoje konanie. K činu ho údajne inšpirovalo samoupálenie vietnamských budhistických mníchov, ktorí sa upálili v šesťdesiatych rokoch minulého storočia v nadväznosti na perzekvovanie budhistov vo Vietname. Už skutočnosť, že sa Palach v listoch podpísal ako „pochodeň č. 1“ však naznačovala, že protestných samoupálení bude nasledovať viac.

Hrozivý predpoklad sa napokon splnil. Iba deň po Palachovom úmrtí, 20. januára 1969, sa protestne upálil aj dvadsaťpäťročný pivovarský robotník Josef Hlavatý v Plzni.

Približne o mesiac neskôr, 25. februára 1969, sa v Prahe upálil ďalší mladý študent, osemnásťročný Jan Zajíc. Celkovo sa v rozmedzí od januára do konca apríla 1969 pokúsilo o politickú samovraždu v bývalom Česko – Slovensku dokopy dvadsaťdeväť ľudí, z toho sedem zomrelo.

Michal Levčík ako mladý učeň (foto: archív autora článku)

Jedným z nich bol, podľa názoru viacerých historikov a novinárov, aj osemnásťročný Michal Lefčík, rodák zo Sečovskej Polianky, ktorý sa upálil v Košiciach iba necelé tri mesiace po Janovi Palachovi, pričom, podobne ako Palach, svoj čin uskutočnil na verejnom mieste.

Hoci sa po Lefčíkovi nezachoval žiaden rozlúčkový list, podobnosť medzi jeho a Palachovým skutkom je zrejmalá, a preto niet divu, že mnohí z tých, ktorí sa Lefčíkovou osobnosťou zaoberajú, považujú ho za ďalšiu živú pochodeň, za ďalšieho sebaupáleného mládenca, ktorý chcel svojou obeťou prebudiť ľudí v ich pasivite a podriaďovaniu sa totalitnému režimu.

Ale ako upozorňuje Michalov iba o rok mladší synovec Ján Levčík: „Nikto nevie, prečo sa upálil, to všetko sú len dohady...“ Odpoveď by sme vraj mohli nájsť len v Prahe, u tých, s ktorými bol Michal Lefčík pred smrťou. Ten totiž odišiel do Prahy z učňovky už ako šestnásťročný. Pracoval tam ako robotník a domov chodieval tak raz za pol roka, aj to iba na oťočku. Rodičia, príbuzní a kamaráti z rodnej dediny ani nevedeli, s kým sa v Prahe stýkal. A aký vlastne bol? Vraj sympatický, slušný, citlivý a ako vidieť podľa fotografie, pekný mládenec. Michalov synovec Ján si dodnes pamätá, ako k nim do Sečovskej Polianky chodili listy od Michalovej priateľky z Prahy. Pripomína, že bol od neho o hlavu vyšší, športovej postavy. Po Prahe vraj túžil navštíviť ďalšie miesta, vydať sa na západ... Veď napokon, šikovný, sympatický a spoločenský chlapec ako on mal k tomu všetky predpoklady. Azda si ho v Prahe vybrali a možno vstúpil do protestnej skupiny sám.

S istotou možno konštatovať len toľko, že Michal Lefčík narukoval do Strážskeho 1. apríla 1969, odkiaľ sa po niekoľkých dňoch, ešte pred zložením vojenského sľubu, dostal do košickej vojenskej nemocnice. Dňa 11. apríla 1969 sa pri Pamätníku neznámeho protifašistického bojovníka na Námestí osloboditeľov v Košiciach polial horľavinou, zapálil a horiaci bežal

pola
ŠTEFAN POLÁČEK

NAJVÄČŠÍ VEĽKOOBCHOD SMÚTOČNÝCH POTRIEB, POMNÍKOV A GRANITU

RÚČKY • KRÍŽE • ČALÚNENIA • OZDOBY NA TRUHLY
OBLEČENIE PRE PRACOVNÍKOV POHREBNEJ SLUŽBY
POMNÍKY • URNY • GRANIT • MRAMOR • SOCHY

Štefan Poláček POLA

Na Tablách 3, 080 06 Nižná Šebastová

pola@pola.sk | sklad@pola.sk

www.pola.sk
www.pomniky.com

OBJEDNÁVKY

Sklad: 0905 604 020

Kancelária: 051 7582 035

Smrť v plameňoch - dokončenie zo strany 10

od pomníka neznámeho vojaka na Námestie osloboditeľov cez Štúrovu ulicu, smerom k niekdajšej predajni Mototechna. Hoci sa okoloidúci pokúšali oheň uhasiť, nikomu sa to nepodarilo a Lefčík zakrátko skončil pred očami zdeseného davu.

Svedkov udalosti následne vyšetrovala Štátna bezpečnosť. Nikto nesmel hovoriť o tom, čo videl v onen tragický deň na Námestí osloboditeľov. Krátko po smrti navštívili agenti ŠtB aj Michalov rodný dom a zamerali sa na ničenie pamiatok na nebohého. Zhabali Lefčíkove listy, osobnú pozostalosť a fotografie akoby sa snažili zahľadiť všetky dôkazy jeho existencie. Príbuzní, ktorí túžili vedieť, čo sa vtedy vlastne stalo, boli zovšadiaľ odbití a pod tlakom vyhrážok svoje pátranie radšej ukončili.

„Nič sa nedokázalo, ani list, nič...“ prízvukuje Ján Levčík.

Dodnes nie je isté ani to, ako sa vlastne podarilo Michalovi Lefčíkovi uniknúť z košickej vojenskej nemocnice. Podľa Jána Levčíka sa nebohý vypýtal u vojakov strážiacich bránu nemocnice, že si potrebuje ísť kúpiť niečo do obchodu. V obchode si potom kúpil horľavú látku, následne sa ňou polial a zapálil. Iná teória hovorí, že sa zapálil potom, čo ušiel svojmu sprievodcovi Dušanovi Kovalovi, s ktorým sa po prepustení z vojenskej nemocnice vracal k útvaru do Strážskeho. Kontroverzie vyvoláva aj problematika mena upáleného – v spisoch ŠtB upálenému prislúchajú priezviská: „Lefčík“, „Leučík“ a „Levčík“. Na náhrobku, či v kronike Sečovskej Polianky, má uvedené priezvisko „Lefčík“ (rovnako i v úradných dokumentoch, na wikipedii a v článkoch z posledných rokov). Pritom Michalov synovec Ján upozorňuje, že jedinou správnu podobou jeho priezviska je: „Leučík“ (pretože meno je odvodené od staršieho, poľského tvaru: Levczik) a tento názor potvrdzuje i odpis údajného listu, ktorý mal upálený zanechať na mieste činu. V ňom sa podpísal ako „Michal Levčík“. Bolo azda aj komolenie mena dielom a zámerom vládnej moci snažiacej sa Lefčíkov skutok utajiť alebo len dôsledkom neznalosti pravej podoby jeho mena?

Veď až do roku 1990, keď košický týždenník Akcia priniesol reportáž venovanú osobnosti Michala Lefčíka s názvom Videl som živý oheň (autor článku uvádza jeho meno v tvare: „Leučík“), bol Lefčíkovmu skutku v médiách venovaný iba jediný krátky oznam uverejnený 14. apríla 1969 v denníku Košický večer s posmešným titulkom Módna smrť. A aj v spomenu-tom, za éry socializmu jedinom publikovanom príspevku týkajúcom sa M. Lefčíka, má zosnulý uvedené chybné iniciály mena – J. V.

Michalov synovec Ján si tiež matne spomína na list, ktorý nebohý nechal na rozlúčku. Existenciu listu potvrdzuje aj kronika obce Sečovská Polianka, ktorá sa pri zmienke o rozlúčkovom liste odvoláva na výpoveď nemenovaného dôstojníka. Avšak ďalšie osudy listu Lefčíkov synovec nepozná. Možno list zničili rodičia M. Lefčíka, možno štátni agenti a možno dodnes čaká, schovaný v bezpečnom úkryte, na odhalenie. Archívy ŠtB síce obsahujú spomínaný odpis údajného listu, ktorý zanechal upálený na mieste činu, jeho pravosť je však podľa viacerých bádateľov otázná, keďže autor textu pôsobí vyššino. Lefčík však nikdy netrpel duševnou chorobou.

Nedostatok dôkazov ozrejmuje čin M. Lefčíka bol napokon aj dôvodom, prečo v roku 2010, keď združenie Res Cassovia pripravovalo osadenie pamätnej tabule na mieste upálenia Michala Lefčíka pripomínajúcej jeho čin ako vyjadrenie protestu voči okupácii ČSSR vojskami Varšavskej zmluvy, odmietol inštaláciu tabule vtedajší primátor Košíc František Knapík. O zviditeľnenie činu Michala Lefčíka mal záujem aj starosta obce Sečovská Polianka, MVDr. Marián Fedor. Ako uviedol

vo svojom stanovisku pre náš magazín: „Mali sme snahu zviditeľniť čin Michala Lefčíka. Pokúšali sme sa aspoň o zorganizovanie spomienkovej akcie, ktorá by pripomenula upálenie Michala Lefčíka, avšak zo strany Lefčíkových príbuzných nebolo záujem o takýto spôsob zviditeľnenia jeho skutku. Žijúci príbuzní Michala Lefčíka chcú radšej na celú vec zabudnúť.“

A v tomto sa Lefčíkovým príbuzným nemožno čudovať – strašný skutok Michala L. priniesol trápenie celej rodine; jeho chorľavý a užialený otec umrel krátko po ňom a matka si bolestnú spomienku na synovu tragédiu niesla vo svojom srdci až do smrti. Štyridsaťsedem rokov žiaľu stačilo, načo pripomínať tragédiu, ktorá nie je preukázateľne odôvodnená, načo ťať do živého?

Navzdory všetkému však Lefčíkov skutok mnohí vnímajú ako akt hrdinstva, prejav vzdoru i zúfalý výkrik človeka totalitnej doby. V týchto súvislostiach poskytuje priam tragický obraz slovenskej spoločnosti, ktorá svojim hrdinom nedokáže preukázať úctu.

Skutok Jana Palacha v Čechách neostal nepovšimnutý; postavili mu pamätníky, pomenovali po ňom námestia, ulice, školy. Pri príležitosti 20. výročia upálenia Jana Palacha sa v Prahe uskutočnili demonštrácie známe ako „Palachov týždeň“ neskôr vedúce až k Nežnej revolúcii, ktorej 27. výročie sme si nedávno pripomenuli.

Z pohľadu ľudí, ktorí na skutok Michala Lefčíka hľadajú ako na protest voči agresii, si Michal Lefčík zaslúži rovnakú pozornosť ako Jan Palach, pretože práve odvaha a zároveň i zúfalstvo tých, pre ktorých znamenala osobná sloboda viac, než vlastný život, boli hnacími motormi revolúcie, ktorá v novembri 1989 konečne zlomila moc totalitnej mašinérie.

Text a fotografie Pavol Ičo

Hrob Michala Levčíka na cintoríne v Sečovskej Polianke

Pohrebná služba Stríž si vybrala Adstate

Na zlepšenie a inováciu služieb pre smútiace rodiny a ich blízkych používa online riešenia Spomienkových stránok od Adstate.

Pozrite sa na www.striz.spominajme.sk a nájdite svoju budúcnosť aj vy.

Kontakt: Martin Chudý / Telefón: +421 902 480 045 / E-mail: martin@adstate.com / www.adstate.com/sk

VEĽKOOBCHOD S URNAMI A POHREBNÝMI POMÔCKAMI

vytex dp s.r.o.

www.vytex.sk

email: info@vytex.sk

Tel: 0911 238 978

V Košútoch v minulosti pochovali učiteľa do chodníka

Bývalé šľachtické sídlo Košúty je známe povstaním poľnohospodárskych robotníkov, ale aj kvalitnou pôdou. Nachádza sa tu však aj kostol v strede križovatky, či miestny cintorín, na ktorom nájdete pochovaného učiteľa do chodníka, historickú barokovú kaplnku či vzácne mauzóleá.

Hrobové miesta sú na cintoríne obvykle umiestňované pri chodníku, alebo v blízkosti uličiek. V dedine Košúty sa na cintoríne nachádza náhrobný kameň v strede chodníka, pretože je tu pochovaný miestny učiteľ. A nie pre nejakú chybu, ale preto, že si to tak v minulosti sám želal. „Bol to prvý učiteľ v našej miestnej základnej škole. Pamätníci si na neho spomínajú ako na prísneho učiteľa, ktorý vraj trestal deti trstenicou, ale dokázal veľa naučiť. On si sám želal, aby bol pochovaný do cesty, aby si na neho spomenul každý, kto na neho stúpi. Vtedy ešte neboli chodníky, až neskôr sa na cintoríne vybudovala betónová cesta, a len nedávno asfaltový chodník, ale náhrobná tabuľa ostala zachovaná. Ľudia sem pravidelne dávajú kvety a sviečky,“ vysvetľuje netradičné umiestnenie hrobového miesta starostka obce Košúty Mgr. Zdenka Mačicová. Odvtedy, podľa starostky, nikto neprejavil záujem o pochovanie podobným spôsobom, no dnes by to ani nebolo možné, nakoľko prevádzkový poriadok pohrebiska to v súlade s platným zákonom o pohrebníctve neumožňuje.

Kaplnka sv. Jána evanjelistu

Na miestnom cintoríne sa nachádza baroková kaplnka sv. Jána evanjelistu, ktorá je najstaršou stavbou v Košútoch. Postavil ju dal v roku 1756 na vlastné náklady ostrihomský kanonik Ján Újvendéghy. Mali tu byť zadarmo pochovaní členovia rodiny a za poplatok 6 forintov aj cudzí. Kaplnka je dnes v zlom stave a jej krypta je prázdna, bez náhrobných tabúl. Vchod do krypty kryla kamenná doska s erbom Újvendéghyovcov, ale tá je zlomená na dva kusy. Kaplnka je jednolodový priestor so segmentovým uzáverom zaklenutým náznakom kupoly s pruskou

klenbou. Fasády objektu sú jednoduché, členené polkruhovo zakončenými oknami, na nároží pilastrovi s rímsovou hlavicou. Hlavná fasáda je zakončená trojuholníkovým murovaným štítom, na ktorom sú dve niky, dnes prázdne. Nad kamenným portálom vchodu do kaplnky je možné vidieť reliéf erbu staviteľa objektu. Kaplnka bola v minulosti zdevastovaná, či už zatečením cez poškodenú azbestovú strešnú krytinu, alebo vandalizmom. Pamätihodnosť sa však, našťastie, podarilo z časti zrekonštruovať v čase, keď Ministerstvo kultúry SR vypísalo projekt s názvom Obnovme si svoj dom, v rámci ktorého sa podarilo získať ešte vtedy 180 000 slovenských korún.

Mauzóleum rodiny Kissovcov

Vedľa kaplnky sv. Jána evanjelistu sa nachádza mauzóleum rodiny Kissovcov, ktorú v roku 1885 dal postaviť pre svoju manželku Rózu, rodenú Vierbelovú Alexander Kiss. Roku 1900 tu bol pochovaný aj on. Kaplnka je malá neoklasicistická štvorcová stavba, ktorej fasády členia pilastre s rímsovými hlavicami a oválne okná v šambránach s klenákom. Hlavná fasáda je zakončená trojuholníkovým tympanónom, na ktorom je reliéf erbu zemianskej rodiny Kissovcov.

Správcom miestneho cintorína v Košútoch je samotná obec, čo je trochu neštandardné, nakoľko viaceré pohrebiská v okolí spravuje cirkev. Je obdivuhodné, že obci sa darí starať o cintorín s domom smútku pri nájomnom 20 eur za dvojhrob na desať rokov. „Bola by som veľmi rada, keby sa nám podarilo zrekonštruovať pováňané hrobové kamene zemianskych rodín, na ktorých sa nám v minulosti z časti podarilo obnoviť písmenká. Rovnako by som chcela zrekonštruovať barokovú kaplnku, žiaľ, máme nato len zdroje obce, pretože ide o pamätihodnosť, na ktorú v súčasnosti nie je vhodná výzva o získanie nenávratných finančných prostriedkov,“ dodala svoje najbližšie plány starostka obce Košúty Mgr. Zdenka Mačicová.

Novinka na Slovensku

SAPaKS prináša objektivitu do spravodajstva

Reportáže, zaujímavosti, novinky z domova i zahraničia

Oblasť pohrebníctva zasahuje do životov všetkých občanov, každého mesta, každej, aj tej najmenej obce. Pohrebníctvo patrí k životu podobne ako zdravotníctvo, pohreb je opakom narodenia, sprevádzajú ho podobné rituály, podobné i keď opačné emócie.

Zväčša sa o pohrebníctve hovorí na verejnosti a hlavne v médiách v súvislosti s obvineniami, podozreniami a ak všetko beží ako má, či dokonca sú ľudia spokojní so službami, médiá mlčia. I preto sa rozhodla SAPaKS vytvoriť spravodajskú videosekciu, ktorá bude s profesionalitou a hlavne objektivitou informovať verejnosť o dianí v pohrebníctve.

Prvé reportáže už nájdete na našom portáli www.pohrebnictvo.sk v sekcii **Slovak Funeral TV**

Svoje námety nám môžete poslať do redakcie na sapaks@sapaks.sk, alebo telefonicky na 0903 716 024

Mauzóleum rodiny Feketeovcov

V katastri obce Košúty môžete vidieť aj ďalšie dva cintoríny. Na konci katastra sa nachádza židovský cintorín, ktorý je uzatvorený, pričom sa o neho stará židovská obec. Do katastra obce patrí aj Heďský cintorín, ale tiež sa tam už nepochováva. Nachádza sa tu aj neogotické mauzóleum v parku kúrie, ktoré v roku 1903 dala postaviť barónka Michaela Feketeová. Je to menšia stavba obdĺžnikového pôdorysu s polygonálnym uzáverom zaklenutý preudogotickou klenbou. Fasády členia lomené okná v šambránach a pásová rustika. Steny budovy podopiera rad oporných pilierov. Hlavná fasáda pred vchodom, ktorá je menšou terasou, je zakončená trojuholníkovým tympanónom s reliéfom erbu Feketeovcov z Galanty. Potomkovia rodiny Feketyovcov ešte žijú, naposledy do mauzólea bola pochovaná v roku 2001 pani barónka Ester Feketeová. Procesia s cínovou truhlou viedla od márnice až do súkromnej kaplnky mimo cintorína.

Podzemné katakomby

Bývalé šľachtické sídlo Košúty má aj podzemné katakomby, ktoré odhalili v roku 2006, keď sa na ceste objavil kráter, ktorý sa zväčšoval až do hĺbky 1,5 metra. Aj preto v rokoch 2007 – 2008 v obci robili geologický prieskum, ktorý tu potvrdil katakomby, ktoré počas tureckých nájzdov slúžili pre miestnych ako sklad ich majetku. Aj z tohto dôvodu je v obci zákaz prejazdu automobilov nad 3,5 tony.

Bývalé šľachtické sídlo

Obec Košúty s 1 660 obyvateľmi leží 5 km juhozápadne od Galanty na vedľajšej ceste medzi Sládkovičovom a Čiernym Brodom v Podunajskej nížine. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1138. Kedysi v nej žili šľachtické a zemianske rody, ale mnohí túto obec poznajú aj preto, lebo v tridsiatych rokoch minulého storočia tam bolo povstanie poľnohospodárskych

robotníkov. Dnes je obec známa najkvalitnejšou pôdou na Slovensku, ale aj kostolom, ktorý sa nachádza na križovatke ciest a kostolníčka tu dodnes zvoní ručne.

Marcel Lincényi, fotografie Pavel Ondera

Z výstavy Slovak Funeral sa už stala tradícia. Na trencianskom výstaviisku EXPO CENTER sa v dňoch 10. – 12. novembra 2016 uskutočnila už v poradí tretia medzinárodná kontraktáčno-predajná výstava Slovak Funeral 2016, ktorú už tradične organizovala Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb v spolupráci s EXPO CENTER Trenčín.

Máme za sebou tretiu úspešnú výstavu Slovak Funeral

Zorganizovaniu výstavy predchádzalo dlhé obdobie plné plánovania, projektovania, návrhov, rozhovorov, zmlúv a dohôd. Predstavitelia Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb absolvovali množstvo stretnutí, mailov, kontaktov a služobných ciest, ktoré boli náročné na čas. „Chcem sa čo najsrdečnejšie poďakovať všetkým, ktorí prišli a nebáli sa ukázať svoje výrobky. Hlavným cieľom výstavy bolo ukázať najnovšie trendy v našom odbore.

Podobné podujatia sú bežné v Paríži, v Bologni, vo Varšave či v nemeckom Riede,“ povedal počas otvorenia výstavy predseda Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb Ladislav Stríž, ktorý sa v tomto ročníku zároveň zhostil aj

Rozhovory v centre Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb

moderovania otváracieho ceremoniálu, keďže pre pracovnú vyťaženosť sa na tomto podujatí po prvýkrát nemohol zúčastniť obľúbený slovenský herec Ivan Vojtek, ktorý otváral prvé dva ročníky.

Vysoký záujem médií

Svoje produkty a služby prišlo do Trenčína ukázať vyše 20 vystavovateľov zo Slovenska, Českej a Maďarskej republiky či Poľska. Návštevníci sa mohli, okrem iného, zoznámiť s technológiou výroby rakiev a príslušenstva, širokým sortimentom produktov na súčasnom tuzemskom aj zahraničnom trhu, prezrieť si chladiace, prepravné a manipulačné zariadenia, či hygienickú technológiu. Podľa generálneho riaditeľa

Návštevníci výstavy sa živo zaujímali o novinky

Súťaž SOŠ v aranžovaní priťahovala aj záujem médií

Prednáška ÚVZ SR, riešenie aktuálnych tém. Mgr. Michal Jajcaj

Tri zlaté medaile a vecný darček od spoločnosti New Level - športová obuv

Všetko ohľadom krematória ste sa mohli dozvedieť u firmy Molnár.

EXPO CENTER Trenčín Ing. Pavla Hozlára je Slovak Funeral jedinečná medzinárodná výstava svojho druhu na Slovensku. „Výstava Slovak Funeral sa koná každé dva roky, pričom má zaujímavý sprievodný program, o ktorý je vysoký záujem nielen zo strany odbornej verejnosti ale aj médií. Táto výstava je určená jednak pre profesionálov, ktorí môžu vidieť aktuálne trendy v tejto oblasti, môžu tu nadviazať obchodné kontakty, ale samozrejme aj pre širokú laickú verejnosť, ktorá si tu môže pozrieť aktuálnu ponuku produktov a služieb.

Zmyslom tohto podujatia je taktiež poukázať na fakt, že činnosť pohrebných a kremačných služieb, ktorá sa v myšliach ľudí väčšinou spája so smutnými stránkami života, keď sa lúčia so svojimi blízkymi, je dôležitou súčasťou dôstojnej rozlúčky so svojimi rodinnými príslušníkmi, priateľmi či známymi,“ uviedol generálny riaditeľ EXPO CENTER Trenčín Ing. Pavol Hozlár, ktorý opätovne zdôraznil, že sprievodné aktivity v rámci tejto výstavy sa stretli s oveľa väčšou pozornosťou médií, ako keď robia marketingové kampane pri veľkých veľtrhoch, kde sú prezentované novinky z oblasti elektrotechniky a podobne.

Ocenili najlepšie expozície

V prvý deň sa uskutočnila tradičná súťaž vo výkope hrobov, o ktorú bol vysoký záujem nielen medzi účastníkmi výstavy, ale aj medzi novinármi. Prebehla taktiež súťaž o najlepšiu expozíciu, v rámci ktorej odborná porota posudzovala celkovú prezentáciu predajných stánkov či ponúkaný sortiment. Odborná porota sa zhodla na tom, že najlepšiu expozíciu na tomto ročníku mala firma KUBIK zo Sučian. Cenu si prevzal majiteľ pán Kamil Kubík. Druhú cenu získal konateľ spoločnosti AUTO M+V s. r. o. z Veľkého Meziříčí pán Vojtěch Večera a tretiu cenu si odniesol Peter Pastorok zo spoločnosti KARSOL.

Odborné prednášky

Podujatie pokračovalo druhým dňom, keď sa uskutočnila súťaž Stredných škôl v aranžovaní v súvislosti s výzdobou smútočných artefaktov. Pre odbornú ale aj širokú verejnosť boli pripravené odborné prednášky. O aktuálnych témach v oblasti pohrebníctva riešené Úradom verejného zdravotníctva SR prednášali Ing. Magdaléna Ambróšová, MPH a Mgr. Michal Jajcaj. Predseda SAPaKS Ladislav Stríž prítomným odpovedal na otázku, kam kráča slovenské pohrebníctvo. Viceprezident Asociácie pohrebníctva v Maďarsku Karoly Balog sa vo svojej prednáške zamerlal na porovnanie služieb v pohrebníctve v rámci krajín Vyšehradskej štvorky.

Aj v tomto ročníku nechýbali mladé upírky so svojím šéfom z rodu dracula, ktorí boli milým prekvapením pre všetkých návštevníkov, vystavovateľov, ale samozrejme aj prítomných novinárov.

Marcel Lincényi, fotografie Pavel Ondera

Kolegovia z Pardubic sú stálymi vystavovateľmi

Najlepšia expozícia na Slovak Funeral 2016?

Prvenstvo má firma KUBIK

Firma KUBIK zo Sučian pri Martine, s majiteľom Kamilom Kubíkom, získala už v prvom ročníku medzinárodnej výstavy pohrebných a kremačných služieb Slovak Funeral 2012 v Trenčíne prvé miesto a v tohtoročnom 3. ročníku nadviazala na svoje predchádzajúce výborné umiestnenie. Druhého ročníka sa nezúčastnili kvôli dlhodobu plánovanej obchodnej zahraničnej kontraktnej služobnej ceste. Právom jej teda aktuálne patrí prvé miesto za celkovú prezentáciu predajných stánkov i ponúkaný sortiment. Tento najväčší producent rakiev na Slovensku má za posledné mesiace na svojom konte množstvo ďalších úspechov, a to nielen na medzinárodných trhoch, ale i na tom domácom.

Modernizácia a nové trendy v dizajne

Ako prezrádza Iveta Krajniaková, riaditeľka spoločnosti, vo firme za posledné obdobie rozšírili sortiment, ktorý dnes tvorí viac ako 45 produktov, o nové výrobky. „Používame ešte kvalitnejšie ekologické náterové hmoty ako pred pár rokmi. Vystavovanú expozíciu truhliel sme sa rozhodli čiastočne inovovať. Na trenčianskom výstaviisku sme preto tentokrát nepredstavili nové modely, ale tie staršie so vtláčanými vzormi. Výstavu sme poňali tak, že chceme prezentovať truhly v povrchovej úprave v štýle polomat – mat, nešli sme do vysokých leskov.“

Za úspechmi firmy KUBIK stojí aj najnovšia modernizácia technologického parku a investície do novej technológie na vtláčanie vzorov, ktorá je veľmi populárna v zahraničí. Podľa vedúcej marketingu, ak chcú neustále napredovať, musia riešiť požiadavky zákazníkov, sledovať trendy v domácej i svetovej výrobe a neustále sa modernizovať.

Medzinárodné ocenenia zo zahraničia

Inšpiráciu firma nachádza najmä na zahraničných trhoch, ako je napríklad Francúzsko, Belgicko, Holandsko či Maďarsko. Na trenčianskej výstave firma prezentovala novinku, s ktorou na výstave dizajnu v rámci medzinárodnej súťaže krajín Beneluxe získala tretie najlepšie ocenenie, pred spoločnosťami Ikea a Siemens.

Podľa Ivety Krajniakovej, k víťazstvu im dopomohla prezentácia kvality ľudských rúk a šikovnosť slovenských pracovníkov. „Na zahraničných výstavách sa výrobcovia zvyknú prezentovať výnimočnosťou nápadov. My sme predstavili v Beneluxe truhlu v čistých liniách, s prírodným povrchom a bez laku. Je vyrobená ekologicky z topola, spájaná špeciálnym systémom. Neobsahuje žiadny kov, kovové spoje, klnce či nity. Prišli sme ju predstaviť aj do Trenčína,“ spresňuje Iveta Krajniaková.

Príbeh truhly predstavuje príbeh človeka

Zaujímavý je aj príbeh danej víťaznej truhly. Celá truhla znamená jeden život, ktorý práve končí. „Život sa skladá z rokov, každý rok sa skladá zo štyroch ročných období. Tie predstavujú čisté rovné povrchové línie, pričom vrchné, bočné, spodné strany charakterizujú jar, leto, jeseň i zimu. Rovnako je to aj v živote každého človeka. Truhla sa pri hlave a nohách skladá z 12 častí. Tie symbolizujú 12 mesiacov – prvých či posledných mesiacov života jednotlivca,“ uzatvára Krajniaková.

Trendy z nášho domáceho trhu poukazujú na isté špecifiká a regionálne zvyklosti pri pohreboch. Kým východné Slovensko preferuje pri pohreboch lesklé truhly, viac zdobené plastovými ozdobami, záujem klientov na západnom a strednom Slovensku sa uberať skôr matnými a polomatnými povrchovými úpravami. V najbližších mesiacoch sa firma KUBIK pripravuje na veľký kontrakt vo Francúzsku či v ďalších krajinách Beneluxu.

Rozhovor Zuzana Voštenáková

Chcete osobite vyjadriť váš smútok po zosnulom? Parteo vám v tom pomôže – online

Rozlúčiť sa na poslednej ceste životom so svojimi najbližšími, nebýva pre nikoho jednoduché. Jedno je však pre každého dôležité – dôstojne, slobodne a individuálne vyjadriť svoj smútok. Netreba sa dať zviazať štandardnými smútočnými tlačovinami – je tu nový spôsob smútočnej komunikácie priamo určenej vášmu zosnulému na mieru, s osobitnou pozornosťou a individuálnym prístupom.

Spoločnosť Parteo prevádzkuje v susednom Česku portál ume-niserozlouc.it.cz, ktorým sa snaží zmeniť a pozdvihnúť úroveň služieb v pohrebníctve, a celkovo spôsob smútočnej rozlúčky. Dizajnom, individuálnym prístupom a kvalitou smútočných tlačovín, otvárajú ľuďom nové možnosti komunikácie. Inovatívne parte, spomienky, kondolenčné listiny môžu odteraz vyzerať úplne inak. O čo vlastne ide?

Obsah i vizuál tlačoviny rozhoduje. Z úcty k zosnulému

Na výstaviisku v Trenčíne sme v rámci výstavy Slovak Funeral oslovili majiteľa firmy Jiřího Haneka, ktorý nám priblížil ich aktivitu. „Cítili sme potrebu zmeniť doterajší stav pohrebné komunikácie ako celku. Nielen formou, ale aj obsahom. Sme totiž presvedčení, že súčasný stav bežných a hromadných tlačovín pre zosnulých možno zlepšiť. Dali sme dokopy svoje profesionálne znalosti a skúsenosti s grafickým dizajnom a rozhodli sme sa s ľuďom ponúknuť ďalšie možnosti, kde nájdú priestor pre svoje osobné potreby a dôstojné i slobodné vyjadrenie smútku,“ objasňuje majiteľ firmy Parteo s. r. o. Uvedená spoločnosť sa zaoberá vývojom, výrobou a distribúciou online smútočných tlačovín a novými možnosťami smútočnej komunikácie. Je to svojho druhu jediná služba v Česku, ktorá sa špecializuje týmto smerom a prináša zákazníkom unikátnu službu. Tvorí ju tím dizajnérov, softvérových vývojárov a ľudia z praxe v oblasti pohrebníctva. Podľa Jiřího Haneka, všetkých ich spája blízka skúsenosť so smrťou a umieraním, ktorá ich rozhodnutie pustiť sa týmto smerom ovplyvnila. Preto sa rozhodli vytvoriť web, kde ľudia nájdú priestor pre svoje osobné potreby, prania a želania, pričom môžu dôstojne a slobodne vyjadriť svoj smútok za zosnulým. Či už ide o originálne parte, obrazové, alebo grafické v doskách, kondolenčnú listinu, alebo spomienkovú pohľadnicu. Len pre neho a v myšlienkach na neho.

Smútiť je prirodzené. Treba sa vedieť aj dôstojne rozlúčiť

„Chceme vrátiť smútočnej komunikácii skutočnú dôstojnosť a význam, ktorý pre každého z nás má. Snažíme sa ľudí inšpirovať k tomu, aké možnosti existujú, aby to čo najviac vystihovalo ich potreby. Napríklad vyjadrenie sústrasti a posledné rozlúčenie sa pri smútočnom obrade formou kondolenčných listín je dôležité pre pozostalých i smútočných hostí. Môžu v nej zanechať pre zosnulého pár milých slov, spoločných spomienok či odkaz, s ktorým na neho budú neustále myslieť. Tieto myšlienky stojí zaznamenať na tlačovinu, ktorá navyše obsahuje portrét vášho najbližšieho človeka,“ objasňuje Jiří Hanek.

Aj parte nesie v sebe dôležité posolstvo. Stáva sa často súčasťou rodinných archívov, a preto nie je určite jedno, ako vyzerá. Môžete si vytvoriť symbolickú autorskú knihu o vašom blízkom, ktorá

bude mať pekný farebný dizajn podľa vášho výberu. Formou spomienkových pohľadníc zase môžete dať vedieť príbuzným, aby si prišli na smútočný obrad zaspomínať na toho, koho mali radi a prišli sa s ním poslednýkrát rozlúčiť. Nezáleží pritom na tom, či išlo o staršieho človeka, alebo o niekoho v mladšom veku – každý z nich mal svoju rodinu, okruh priateľov a ľudí, ktorým na nich záležalo. A každý si zaslúži niečo výnimočné a osobité.

Online web na inšpiráciu pre každého

Prežiť blízkosť smrti otvára nové cesty života aj pre pozostalých. Nápomocné je, ak smútiaci môžu hovoriť o svojich pocitoch s inými ľuďmi, ktorí si prešli rovnakou stratou a zdieľať svoje spomienky spoločne. Aj spomínanie lieči a pomáha v takýchto ťažkých chvíľach. „Často sa stretávame s tým, že ľudia pri návšteve pohrebných služieb majú pocit, že ich najbližší bol len jedným z „mnohých“. Chcú mu dať pocit výnimočnosti, vymyslieť pre neho niečo osobité – báseň, pár riadkov, ktoré ho charakterizovali, chcú si všetko v pokoji premyslieť,“ objasňuje Jiří Hanek.

Jeho osobne napríklad inšpirovalo, keď pred pár rokmi našiel doma parte svojej prababky z 50-tych rokov a dodnes je tento dokument súčasťou ich rodiny. „Bolo to na luxusnom papieri, ozdobným písmom, bolo vidieť, že niekto jeho vytvoreniu venoval značnú pozornosť. Naproti tomu parte mojej babky vyznelo fádne, nebolo v ňom nič osobitné, čo ju charakterizovalo. Určite si zaslúžila omnoho viac pozornosti a úcty. Preto mi dnes táto práca dáva zmysel a predstavuje pre mňa terapiu, keďže mi medzičasom zomrela mama a priateľke otec. Bolo to pre nás ťažké obdobie,“ zveruje sa nám Jiří Hanek.

Čoskoro už aj na Slovensku

Na webe umenirozlouc.it.cz si teda môžete online vybrať, ako má vyzerať posledná, osobitá rozlúčka s vašim najbližším. Môže dokonca predstavovať niečo ako „jeho posledný večierok“, ktorý by rozhodne mal stáť za to. Napríklad po roku od úmrtia vášho blízkeho môžete opäť obdarovať príbuzných spomienkovou pohľadnicou, sviečkou, vínom či kvetinovou výzdobou. Spomienkové predmety si môžete vyskladať podľa vášho želania a potrieb. „V ďalších mesiacoch chystáme rozšíriť naše online služby. Kontaktovať nás možno emailom alebo telefonicky. Vysvetlíme vám postup, ukážeme možnosti, ktoré náš ucelený koncept ponúka. Môžete si ho zadarmo, v pokoji a s našou podporou vyskúšať. Vybrané tlačoviny vieme poslať kuriérom na miesto určenia do pár hodín. Už v prvom štvrtroku budúceho roka plánujeme rozšíriť naše pôsobenie okrem Česka aj na Slovensku či do Nemecka,“ uzatvára majiteľ firmy Parteo.

Z emailu zákazníčky – sestry zosnulej:

„Moja sestra bola mladá. Vôbec sme nechceli to hrozné, smutné parte s rámami a krížom. Vďaka novým službám som mala pocit, ako by som jej pomohla pripravovať veselicu. Hovorí sa to zvlášť ne o parte, ale je to tak krásne. A došlo mi, že to tak má byť a je to v poriadku.“

Prípravila Zuzana Voštenáková

Luxusný segment v pohrebníctve Klienti žiadajú len tú najlepšiu kvalitu

Na výstavisku v Trenčíne jednou z viacerých ocenených bola spoločnosť KARSOL Peter Pastorok, ktorá získala hneď dve ocenenia. Prvé miesto v medzinárodnej súťaži o najlepšie družstvo pohrebného remesla v rámci krajín Vyšehradskej skupiny V4 – Slovenska, Česka, Poľska a Maďarska ako pohrebná služba Peter Pastorok a tretie miesto pre spoločnosť KARSOL Peter Pastorok za celkovú prezentáciu predajných stánkov a ponúkaný sortiment.

Veľkoobchodná spoločnosť KARSOL Peter Pastorok je výhradným distribútorom vysokokvalitných produktov značky KARSOL, ktorú možno nájsť okrem Slovenska aj na 12 medzinárodných trhoch. Ako prezrádza majiteľ firmy Peter Pastorok, radi sa zúčastňujú každého ročníka medzinárodnej kontraktčno-predajnej výstavy Slovak Funeral 2016. „Veríme, že naše produkty prispievajú k spokojnosti klientov, či už hovoríme o veľkoobchode, alebo o pohrebných službách. Dôraz kladieme najmä na vysokú kvalitu a spoľahlivú produkciu, preto neustále rozširujeme náš sortiment a prinášame rôzne novinky s inovatívnym dizajnom,“ prezrádza majiteľ firmy.

Na tohtoročnej výstave stáli na predstavenie stálej ponuky sortimentu, ale aj na produkty z radov luxusného segmentu. „Napríklad novinkou je bledá rakva s názvom Posledná večera, exkluzívna Senátor rakva či americká otváracia rakva, vyrobená z duba. Reagovali sme tak na požiadavky našich zákazníkov, ktorí v posledných rokoch žiadajú tvrdé a pevné drevo, ale v luxusnejšom prevedení. Keďže si zakladáme na dôvere a na osobnom prístupe ku klientom, chceme im vždy dopriať len tú najlepšiu kvalitu,“

Ocenenie za expozíciu preberá Peter Pastorok

dodáva Peter Pastorok. V ich ponuke sú okrem kovových a keramických rakiev aj urny, smútočné doplnky, úžitkový materiál či chladiace zariadenia.

Najmä na dedinách výrazne prevláda trend klasického pochovávania zosnulých, kremácia sa objaví len zriedka, aj to skôr vo väčších mestách. Podľa Petra Pastoroka, napríklad v Bratislave a v Košiciach pomer medzi klasickým pochovávaním do zeme a kremáciou predstavuje asi 70 percent v prospech kremácie. „Spopolnenie je pritom podstatne lacnejšie, a preto sa stáva aj častejšou voľbou. Možno predpokladať, že v priebehu ďalších 10 rokov počet kremácií rapídne stúpne, a to jednak z dôvodu nedostatku hrobových miestach, ale i z pohľadu finančných nákladov.“

-ZV-

Doplnkový tovar

V priestoroch Karsolu bolo neustále živo

Štýlové retro elektromobily sú trendy Predviedli ich na výstavisku v Trenčíne

Elektromobil predviedli i v Bratislave

Na trenčianskom výstavisku sme na výstave Slovak Funeral 2016 oslovili Ing. Romana Fábiana, konateľa spoločnosti REIMANN s. r. o. so sídlom vo Zvolene. Ako nám prezradil, na takomto podujatí sa zúčastňujú už druhýkrát a sú príjemne prekvapení záujmom odbornej verejnosti o témy spojené s elektromobilitou v praxi. „Teší nás, že sa nám v tomto roku podarilo realizovať aktivity na vybraných bratislavských cintorínoch, a to v Slávičom údolí, na cintoríne vo Vrakuni či v bratislavskom krematóriu. Naša tohtoročná účasť v Trenčíne je pokračovaním našej snahy rozšíriť povedomie o elektromobilitě v pohrebných či cintorínských službách aj do ďalších oblastí na Slovensku,“ objasňuje konateľ.

Retro elektromobil štýlovo dopĺňa smútočný obrad

Firma REIMANN s. r. o. je výhradným zástupcom spoločnosti MELEX v SR a ČR, výrobcu s najdlhšou tradíciou výroby úžitkových elektromobilov v Európe. Svoju výrobu začala v roku 1971, teda funguje už viac ako 45 rokov. V ponuke majú aktuálne 40 modelov elektromobilov, pričom na trenčiansku výstavu prišli s dvomi štýlovými modelmi v retro dizajne, určenými pre pohrebné či cintorínske služby. „Obidva modely sú v retro dizajne, vzhľadom na to, že toto prostredie reaguje na klasický dizajn. Jedno z retro vozidiel je účelovo určené na prepravu rakiev a štýlovo dopĺňa celkovú atmosféru smútočného obradu, pričom je úplne nehučné. Druhé vozidlo predstavuje šesťmiestny osobný elektromobil, ktorý má trochu širšie využitie aj na cintorínoch. Pracovníci údržby sa

Dve verzie, pre rakvu so zosnulým a pre návštevníkov cintorínov

s ich pomocou dostanú priamo k hrobom a návštevníci sa nimi môžu jednoducho, ekologicky a úsporne prepravovať,“ spresňuje Roman Fábian.

Ekologické a úsporné vozidlá majú budúcnosť

Elektromobily možno teda využívať celoročne ako podporujúcu službu najmä pre vekovo starších návštevníkov, ktorí potrebujú pomoc tohto typu. Vozidlá s elektrickým pohonom sú určené aj do väčších areálov na prepravu osôb či iných transportov, s vhodne vybudovanou infraštruktúrou, a keďže sú ekologické, ideálne sú najmä na miesta, kde je tichá prevádzka veľmi dôležitá.

Ako dodáva Roman Fábian, predvádzané elektromobily v štýle retro využívajú pohon a podvozkové časti z MELEX-u, ale štýlová karoséria bola vyrobená v Maďarsku firmou Elektroauto, pričom dizajnom pripomínajú Ford T. „V roku 2004 sme založili spoločnosť REIMANN s. r. o. Od začiatku našej činnosti máme záujem sprístupňovať tému elektromobily širokej verejnosti. Daný spôsob prepravy môžu využívať rôzne firmy, štátne organizácie, obecné či mestské úrady. Kontinuálne 12 rokov pracujeme na tomto projekte. Veríme, že už v skoršej budúcnosti sa nám podarí presadiť túto koncepciu prepravy v masovejšom meradle na slovenskom i českom trhu. Treba len opustiť stereotypy a akceptovať nové možnosti, ktoré tento spôsob prepravy prináša. Klient získa prestíž inovátora, zaujímavý ekonomický benefit a ušetrí si aj kopy starostí okolo údržby a prevádzky,“ uzatvára konateľ.

Pripravila Zuzana Voštenáková

Elektromobil v praxi

Luxusné pohrebné vozidlá už dovážajú aj na Slovensko

Spoločnosť CAR MOTORS MB s. r. o. v spolupráci s nemeckou spoločnosťou Kuhlmann Cars zabezpečuje dovoz a prenájom luxusných pohrebných vozidiel v Českej republike. Najnovšie takéto exkluzívne vozidlá poskytuje už aj pre pohrebné služby na Slovensku. O luxusných pohrebných vozidlách sme sa rozprávali s Ladislavou Peškovou z predajného tímu.

Spoločnosť CAR MOTORS MB s. r. o. v Českej republike už dvanásť rokov úspešne podniká s luxusnými vozidlami. Prečo ste sa rozhodli poskytovať služby aj pre pohrebné služby? Spoločnosť CAR MOTORS MB s. r. o. na českom trhu pôsobí už dvanásť rokov a spolupráca s nemeckou spoločnosťou Kuhlmann Cars, ktorá sa špecializuje na pohrebné vozidlá, pre nás bola výzva. CAR MOTORS MB s. r. o. má výhradné zastúpenie od Kuhlmann Cars pre predaj a servis pohrebných vozidiel pre Českú republiku a Slovenskú republiku. Naše srdce bije pre autá značky Mercedes-Benz a teda propagujeme autá tejto značky, ale spoločnosť Kuhlmann Cars vie upraviť pohrebné vozidlo na takmer každý podvozok. Okrem úprav luxusných vozidiel podľa požiadaviek klientov, k týmto vozidlám poskytujeme kompletný servis. S predsedom Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb pánom Ladislavom Strížom sme sa rozprávali ešte na jar tohto roku, že by sme naše kvalitné autá mohli poskytovať pre pohrebné služby aj v Slovenskej republike.

Môžete prezradiť, koľko máte takýchto exkluzívnych áut? Spoločnosť CAR MOTORS MB s. r. o. vlastní jedno luxusné pohrebné vozidlo radu E.

V čom sú vozidlá značky Kuhlmann Cars špeciálne a iné ako ostatné vozidlá? Spoločnosť Kuhlmann Cars je celosvetovo známa spoločnosť, ktorá sa špecializuje na úpravu luxusných vozidiel pre pohrebné účely. Pre pohrebné služby zabezpečujeme luxusné vozidlá radu V a radu E určené na prevoz zosnulých, ale aj na prevoz príbuzných počas pohrebnej rozlúčky. Je to vysoká kvalita, ktorú, samozrejme, treba zaplatiť.

Cena luxusných áut sa často šplhá do závratných výšok. Koľko stojí exkluzívne pohrebné vozidlo? Cena pri pohrebných vozidlách, presne tak ako pri bežných autách, závisí od typu značky, automatickej či manuálnej prevodovky až po výbavu vozidla.

S luxusnými autami sú spájané predovšetkým známi a bohatí ľudia. Môžete prezradiť, aké známe osoby ste prevádzali na poslednú rozlúčku takýmto exkluzívnym vozidlom? Môžem potvrdiť, že naša spoločnosť má bohatšiu klientelu. V posledných troch mesiacoch sme zabezpečovali luxusné pohrebné vozidlo pre pohreby viacerých elitných ľudí. Pri jednej pohrebnej rozlúčke, kde sme požičiavali exkluzívne vozidlo, dokonca priviezol výzdobu kamión. S etického a právneho hľadiska však nemôžem prezradiť ich totožnosť. Na pohrebnej rozlúčke nebolo dovolené robiť ani žiadne audiovizuálne záznamy. Očakávame však, že odozva na naše luxusné autá bude v budúcnosti rásť.

Majú záujem o takéto luxusné autá aj bežní ľudia? Môžu si takéto exkluzívne vozidlá vôbec dovoliť? Ceny našich luxusných vozidiel sa pohybujú niekoľko násobne vyššie ako značky bežných áut, ale ich prenájom je

dostupný aj pre bežných ľudí. Keď si spočítate, akú vysokú položku dajú pozostalí za celý pohreb, tak prenájom nášho exkluzívneho pohrebného vozidla je popri tom zanedbateľná položka. Luxusné pohrebné vozidlo Vám na jeden deň vieme prenajať už od 10 000 českých korún bez DPH (To predstavuje 369,55 € podľa aktuálneho kurzu NBS Slovensko. Poznámka redakcie) Takže, áno, kto sa chce so svojim blízkym rozlúčiť pompéznejšie, tak si môže dovoliť prenajať aj naše luxusné pohrebné vozidlo.

Máte nejaké krédo, ktorým sa riadite v spoločnosti? Naš slogan znie: „Pre predaj luxusných pohrebných vozidiel od spoločnosti Kuhlmann Cars je radosť umrieť“. V tomto luxusnom vozidle by som sa rada zviezla určite aj ja. Mala som to potešenie toto auto riadiť a dokážem si aj predstaviť, že by niekto zviezol mňa, ak príde čas.

Marcel Lincényi, fotografie Pavel Ondera

Archa Belá s.r.o.
Pohrebné a kamenárske služby

Spoločnosť **Archa Belá s.r.o.** ďakuje všetkým obchodným partnerom, potencionálnym zákazníkom a všetkým návštevníkom, za prejavovaný záujem nášho prenosného chladiaceho zariadenia počas výstavy Slovak Funeral 2016 v Trenčíne.

Archa Belá s.r.o., Pohrebné a kamenárske služby, Hviezdoslavova 51, Spišská Belá
tel. č.: 0903 596 364, web: www.archabela.com, mail: archabela@archabela.com

Slovensko má stále najšikovnejších hrobárov v strednej Európe

Vítazom sa stal člen SAPaKS

V medzinárodnej súťaži o najlepšie družstvo pohrebného remesla opätovne uspeli Slováci. Bratia Ladislav a Csaba Skladanovci z pohrebných a cintorínskych služieb Peter Pastorok v tohtoročnej medzinárodnej súťaži vo výkope hrobov v Trenčíne dokázali, že vedia zabezpečiť to najúhladnejšie a najrýchlejšie miesto posledného odpočinku.

Medzinárodná súťaž o najlepšie družstvo pohrebného remesla bola súčasťou tretej medzinárodnej kontraktáčno-predajnej výstavy Slovak Funeral 2016, ktorú v dňoch 10 – 12. novembra 2016 na trenčianskom výstavisku EXPO CENTER v Trenčíne organizovala Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb. Súťaže vo výkope hrobov sa zúčastnili súťažiaci z krajín Vyšehradskej skupiny krajín V4 – Slovenska, Poľska a Maďarska. Zástupcovia z Českej republiky sa napokon na poslednú chvíľu pre chorobu ospravedlnili. Cieľom súťaže bolo, podľa predsedu Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb a hlavného organizátora súťaže Ladislava Stríža, vyzdvihnúť česť hrobárov, o ktorých sa popri pohrebných službách v správe cintorínov nehovorí, pričom sú dôležitým článkom v rámci systému pohrebných služieb, pretože konečný výsledok pohrebu vlastne tvoria oni. Slovenské cintoríny sú čoraz plnšie, čo pri budovaní hrobov nedáva veľký priestor strojom a technike. Do práce sa teda musia zapojiť šikovní hrobári, ktorí vedú rýchlo a efektívne vykopať jamu. Žiaľ, čoraz menej ľudí má záujem stať sa hrobárom. Súťaž mala medzi ľuďmi spopularizovať samotné povolanie a ukázať to, že naozaj ide o seriózne

povolanie,“ konštatoval predseda Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb a hlavný organizátor súťaže Ladislav Stríž. Hrobári podľa neho dokázali to, že ich práca si vyžaduje nielen veľa fyzickej námahy, ale aj to, že často sú pod psychickým tlakom.

Súťažilo sa v rýchlosti a celkovej estetike

Súťaž pozostávala z dvoch častí a jej podmienky boli vopred dané. Ako povedal porotca a podpredseda Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb Vladimír Ecker, hodnotil sa nielen čas výkopu, dodržanie predpísaných rozmerov, čas zasypania, následná konečná úprava hrobového miesta, ale aj bezpečnosť pri práci a iné kritériá, ktoré majú vplyv pri utváraní si názoru pozostalých na profesionalitu pracovníkov v pohrebníctve. V prvej časti si desať družstiev zmeralo sily vo výkope hrobov na čas podľa predpísaných rozmerov (200 x 90 x 150 cm). „Oproti minulému ročníku sa porotcovia kvôli nepriaznivým poveternostným podmienkam a šetreniu súťažiacich rozhodli znížiť podmienku hĺbky jamy zo 160 cm na 150 cm. Zo zákona však hrobová jama musí byť hlboká 160 cm,“ vysvetľuje podpredseda Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb Vladimír Ecker. V druhej časti sa posudzovalo zasypanie hrobovej jamy a úprava povrchu.

Vítazmi sú bratia Skladanovci z Kalnej nad Hronom

Súťažné parcely organizátori vybrali na dočasnom parkovisku pred vchodom do areálu výstaviska Expo Center v Trenčíne.

Všetkých 137 fotografií nájdete v článku na <http://www.pohrebnictvo.sk/sutaz-vo-vykope-hrobov-2016-vyhral-clen-sapaks>

Náročnú disciplínu vyhralo družstvo Petra Pastorka člena SAPaKS

Vzhľadom na možné odlišné geologické podlažie si súťažiaci najskôr vylosovali budúce hrobové miesta zo špeciálnej urny a po odštartovaní sa pustili do práce. Už od prvej chvíle boli pre divákov jasnými favoritmi na víťaza bratia Ladislav a Csaba Skladanovci z pohrebných a cintorínskych služieb Peter Pastorok. Zohratosť dvojčlenného mužstva dokazoval rýchlo sa prehĺbujúci hrob, v ktorom sa striedali prv po desiatich minútach a neskôr po piatich minútach. Hrob podľa požiadaviek vykopal za 54 minút a porazili tak víťazov z roku 2014, ktorí vykopal hrob za 95 minút. Na druhom mieste sa umiestnilo družstvo z Poľskej republiky a tretiu priečku získali súťažiaci z Maďarska. Ceny aj v tomto ročníku odovzdávala pôvabná blondína v odvážnom gotickom kostýme, z pozadia stanu účastníkom tleskala smrčka s plastovou kosou v ruke.

Podmienky pre prihlásenie súťažných tímov

Do súťaže sa mohli prihlásiť zamestnanci a majitelia pohrebných služieb, respektíve správ cintorínov miest a obcí na

Slovensku. Členovia tímu museli mať pracovný odev zreteľne označený firemným znakom alebo nápisom mena firmy alebo mesta tak, aby bola zreteľná ich identifikácia. Zakázané bolo používať motorové pomôcky, ako bagre a podobne. Na vykopanie hrobu mali k dispozícii iba krompáč, rýľ a lopatu. Počas výkopových prác museli mať súťažiaci po ruke neustále meter. Do jamy sa totiž musela zmestiť šablóna.

Prišli aj svetové médiá

O netradičnej súťaži vo výkope hrobov v Trenčíne sa zaujímali aj prestížne zahraničné médiá ako britský denník Guardian, agentúry Reuters a Associated Press i Washington Post. Dvojica víťazných Slovákov sa dostala aj do hlavných správ v Nemecku, Chorvátsku či Spojených štátoch amerických. Dokument o víťazoch dokonca nakrúcal aj tím novinárov z Los Angeles, ktorý sa zameriava na svetové kuriozity.

Všetkých 137 fotografií nájdete v článku na www.pohrebnictvo.sk

Pripravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Hovoríme s víťazmi medzinárodnej súťaže vo výkope hrobov

Ladislav Skladan a Csaba Skladan z Kalnej nad Hronom, ktorí pracujú v pohrebných a cintorínskych službách Peter Pastorok, mali v medzinárodnej súťaži vo výkope hrobov najrýchlejší čas, predpísané rozmery, ako aj konečnú úpravu hrobového miesta. S bratmi Skladanovcami sme sa rozprávali tesne po víťazstve nielen o prvých dojmach, ale aj o ich taktike úspechu a ich povolani.

Ste najlepší hrobári zo Strednej Európy. Aké sú Vaše pocity po tom, čo porota rozhodla, že ste vyhrali?

Csaba Skladan: Som veľmi šťastný, že sme vyhrali. Musím sa priznať, že to je zadostučinenie po pätnástich rokoch v tejto práci.

Ladislav Skladan: Na začiatku to bolo zlé, zem bola tvrdá, mali sme tam kamene, ale už potom sa kopalo dobre. Som hrdý na seba, ale aj na kolegu – brata.

Hrobové miesto ste vykopal za neuveriteľných 54 minút. V čom bola táto súťaž najnáročnejšia?

Ladislav Skladan: Dnes som sa musel sústrediť na rýchlosť, ale niekedy, keď je pekné počasie a mám tam svojho brata, je to vysnené povolanie.

Môžete prezradiť, v čom tkvel úspech Vášho víťazstva?

Csaba Skladan: Mali sme najlepší čas, pri zahrabávaní sme boli prví a ešte sme mali urobené najlepšie steny. Ostatné družstvá

nemali také rovné steny ako my. Kopanie miesta posledného odpočinku je o skúsenostiach, nielen o technike. Viete, roky spravia veľa a jednoducho musíte vládnuť robiť. Zmäkli sme to za 50 minút na komplet. Teším sa najmä z toho, že steny hrobu sa dali urobiť hladké a pevné.

Koľko rokov vykonávate túto prácu?

Csaba Skladan: Hroby kopem 21 rokov, čo je takmer polovica môjho života. Lepšiu prácu nepoznám. Kopanie hrobov je pre mňa celý svet. Nie je to robota ako na zmene, kde si v pokoji odpracujete dvanásť hodín. V pohotovosti musíme byť neustále. Keď niekto zomrie, na druhý deň kopeme.

Máte dnes viac práce ako v časoch, keď ste začínali?

Csaba Skladan: Nedá sa to povedať. Ľudia sú rôzni, ale nemôžeme všetkých dať do jedného vreca, jedna rodina je taká a druhá onaká. Snažím sa robiť tak, aby bola rodina spokojná.

Zúčastníte sa podobnej súťaže aj v budúcnosti?

Ladislav Skladan: Na súťaži vo výkope hrobov som sa zúčastnil prvýkrát, ale som s ňou spokojný. Keď dožijem, tak sa určite zúčastním.

Pripravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Smrť je zbytočne tabuizovaná Smútenie po zosnulom má rôzne podoby

pokračovanie z minulého čísla

Ak ste prišli o svojho blízkeho príbuzného, určite viete, že nie je jednoduché vyrovnáť sa so svojím zármutkom a bolesťou, ktorá po odchode „na večnosť“ zostala. Smrťou strácate milovaného človeka navždy. Ako tvrdí v rozhovore PhDr. Mgr. Nadežda Špatenková, Ph.D. z Asociácie poradcov pre pozostalých v susednom Česku, smútenie je dlhý a bolestný proces vyrovnávania sa so smrťou milovaného človeka. Trendy smútenia sa za posledné roky výrazne menia. „Hoci smrť blízkeho človeka predstavuje extrémny zásah do života pozostalých, pre smútenie nie je v súčasnej dobe miesto. Už tam prirodzene nepatrí. Smrť je tabuizovaná, popieraná, vytesnená. Pestuje sa kult krásy, mladosti, zdravia a úspešnosti. V takejto spoločnosti sa naozaj nesmúti ľahko.“

Na čo by smútiaci ľudia, ktorí prišli o niekoho blízkeho, podľa vás nemali zabúdať?

Na to, že vo svojom zármutku nie sú sami, že sú tu ľudia (a dokonca profesionáli), ktorí im radi pomôžu. Ktorí im na ich dlhú a náročnej ceste smútením môžu, chcú a vedia pomôcť, respektíve „odprevadiť ich“. Osvedčenie o odbornej kvalifikácii Poradca pre pozostalých je potom priamym oznámením, priam výzvou k pozostalým: SOM TU PRE VÁS. CHCEM A MŮŽEM s týmito témami PRACOVAŤ. Smútočné poradenstvo je poskytované pozostalým, ktorých zármutok má neklinický priebeh, kým terapia je akýsi „vyšší level“ – určená klientom, ktorých zármutok sa skomplikoval. To sa často nedá povedať ani o všetkých pracovníkoch v pomáhajúcich profesiách, dokonca ani o lekároch.

Mnoho zúfalých pozostalých totiž vyhľadáva v prvom rade lekársku pomoc. Smútiaci kontaktujú svojho praktického lekára možno preto, že nevedia, kam inam by sa mali obrátiť, pretože v našej krajine stále ešte pretrvávajú neoprávnené tabu voči psychologickým a psychiatrickým službám. Ak ale pozostalý vyhľadá pomoc lekára, s najväčšou pravdepodobnosťou sa lekár uchýli k tomu, čo pozná – k medicinizácii a medicalizácii, teda k liečeniu tela liekmi. Pozostalý tak dostane „neschopenku“, nejaké lieky (na spanie, na upokojenie, proti bolesti) a vlastne aj „nálepku“, že je chorý. Táto „nálepka“ je ale z poradenského hľadiska veľmi nebezpečná. Smútenie nie je choroba, nedá sa len tak vylicitovať. Je to práca a pozostalý, ak chce svoj zármutok „ošetriť“, musí pre to niečo urobiť, nie pasívne čakať, že to prejde samo. Neprejde. Zármutok je ťažká práca – fyzická aj psychická.

Nadežda Špatenková, Asociácia poradcov pre pozostalých

Z koho je zložený váš tím poradcov a aké nároky kladiete na vašich spolupracovníkov? Objasnite nám to bližšie.

Členom nášho spolku sa môže stať každá fyzická osoba staršia ako 18 rokov, ktorá úspešne získala Osvedčenie o Profesijnej kvalifikácii poradcu pre pozostalých kód 69-020-M, podala si riadnu prihlášku do nášho spolku a ktorej prijatie bolo schválené členskou schôdzou. Náš tím je tak zložený predovšetkým z pracovníkov v pomáhajúcich profesiách – psychologov, psychoterapeutov, sociálnych či zdravotných pracovníkov, duchovných, policajtov, koučov, právnikov, ale aj z pracovníkov pohrebných služieb. Všetci títo ľudia vnímajú poradenstvo pre pozostalých ako neoddeliteľnú súčasť, prehlbenie svojej práce, skvalitnenie a rozšírenie ponuky služieb pre svojich klientov, nerobia „len“ poradenstvo pre pozostalých.

Aké najčastejšie problémy pozostalých riešite v praxi? V čom im viete poradiť podľa vašich doterajších skúseností?

Vnímame poradenstvo pre pozostalých naozaj skôr ako akúsi špecializáciu, doplnenie odborných kvalifikovaných poradenských služieb. Aké problémy naši poradcovia riešia, sa odvíja od ich pôsobenia, respektíve zamestnania. Niektorí pôsobia v hospicioch ako sociálni pracovníci a poradcovia pre pozostalých, takže tu poskytujú individuálne i rodinné poradenstvo pozostalým po zosnulých v hospici, organizujú svojpomocné stretávanie, spomienkové akcie a podobne.

Zdravotníci v nemocniciach odovzdávajú pozostalosť príbuzným, teda veci, ktoré po zosnulom ostali na oddelení, kde sa liečil a zomrel. Sú tak jedni z prvých, ktorí so smútiacimi prichádzajú do kontaktu. Príslušníci polície pôsobia ako krízoví intervenční – oznamujú pozostalým úmrtia pri dopravných nehodách, intervedujú v prípade veľkých nešťastí a katastrof, členovia fungujúci v Bielom kruhu bezpečia poskytujú oporu pozostalým po obetiach trestných činov, napríklad vražd. Nemocniční kapláni poskytujú sviatosť umierajúcim, krstia mŕtvonarodené deti v pôrodniciach, modlia sa s umierajúcimi či s ich rodinou. Zamestnanci pohrebných služieb pripravujú a vedú obrady, sprevádzajú pozostalých nielen pohrebom, ale následne aj smútením.

Ak by sme hovorili priamo o vás – aká je vaša profesia? S akými ťažkosťami za vami prichádzajú klienti?

Ja pracujem ako psychologička v zdravotníctve na akútnom príjmovom oddelení psychiatrickej nemocnice, vykonávam potom poradenstvo pre pozostalých, čiže terapiu ako neoddeliteľnú súčasť mojej psychologickéj praxe. Mojimi klientmi sú

napríklad ľudia, ktorých smútok sa skomplikoval, prepadli depresii, pokúsili sa o samovraždu, alebo prežívajú posttraumatickú stresovú poruchu, napríklad v dôsledku toho, že videli svojho milovaného človeka zomrieť, našli jeho mŕtve telo, alebo sa nedokážu sa skutočnosťou straty vôbec vyrovnáť.

Pôsobím taktiež v pozícii odborného garanta a supervízora nemocničných kaplánov, ktorí fungujú v poradni pre pozostalých Horec vo Fakultnej nemocnici v Olomouci. Je to vlastne prvá (a zatiaľ jediná) poradňa pre pozostalých v Českej republike, fungujúca priamo v nemocnici.

Ako to funguje, keď komunikujete vy, alebo vaši kolegovia, s rodinou pozostalých? Objasnite nám to bližšie.

Uvediem príklad. Na Emergency, kam sa privádzajú akútne a veľmi vážne prípady, je pacientom a ich rodinám k dispozícii náš kolega, nemocničný kaplán. Ten má výcvik v krízovej intervencii, skúšku z poradenstva pre pozostalých a dlhoročné skúsenosti z humanitárnej práce. Vstupuje do kontaktu s rodinou pacienta, je im oporou v ich náročnej životnej situácii, sprevádza ich, je s nimi napríklad počas operácie pacienta. Ak pacient zomrie, prichádza lekár oznámiť úmrtie pacienta (to je jeho zákonná povinnosť, nikto iný to urobiť nemôže). Nemocničný kaplán, ktorý má už vybudovaný vzťah s príbuznými, je im v tejto chvíli veľkou oporou, pomáha im prijať informáciu a zariadiť všetko potrebné. Lekár oznámi úmrtie a odchádza zachraňovať ďalšie životy. Nemocničný kaplán s pozostalými zostáva, pomáha im akceptovať danú informáciu, podporuje ich, ak chcú vidieť telo zosnulého, je s nimi, keď preberajú pozostalosť, teda veci, ktoré mal zosnulý pri sebe v okamihu smrti (napríklad doklady, okuliare a podobne). Poskytuje im, čo v danej chvíli potrebujú – poradenstvo pre pozostalých, pastoračnú starostlivosť, krízovú intervenciu, informácie, je tam s nimi a pre nich. Nezostávajú vo svojom zármutku opustení a osamelí.

Máte za sebou už nejaké konkrétnejšie výsledky ohľadom starostlivosti o pozostalých? Kde vidíte najväčšie možnosti či rezervy, ktoré by ste v tomto smere radi realizovali?

Analýzou agendy Poradne Horec, ktorá sa nachádza priamo v areáli veľkej fakultnej nemocnice v Olomouci, sme zistili, že tento typ služby vyhľadávajú klienti s pomerne veľkým odstupom od úmrtia blízkeho človeka – nezriedka aj rok po jeho smrti. Nemôžu sa napríklad zmieriť s odchodom blízkeho človeka, nevedia, čo s jeho urnou, kam a ako ju uložiť a podobne. Toto zistenie tak búra akúsi mylnú predstavu, že pozostalí vyhľadávajú služby poradcu pre pozostalých bezprostredne po smrti svojho blízkeho, ešte pred vlastným smútočným rozlúčkou. Naopak. Pozostalí automaticky kontaktujú pohrebné služby, ak sú spokojní, väčšinou dokážu svoj zármutok sami prekonať a zvládnuť. Ak však nastanú akékoľvek problémy, napríklad absencia pohrebu ako takého, pochybenie na strane pohrebnej služby a podobne, vyhľadávajú pozostalí významnejšie častejšie odbornú pomoc. Naša analýza – tú sme mimochodom robili na základe inektív istej pohrebnej služby, ktorá nás obviňovala z toho, že „dohadzujeme“ klientov ich konkurencii. Pozostalí nemajú požiadavky na zabezpečenie takýchto služieb priamo od nás. Ihneď po úmrtí zosnulého pomáhajú pozostalým iné intervenčné zložky, napríklad polícia či zdravotníci. My sa zameriavame najmä na to, aby sme tieto zložky adekvátne vyškolili tak, aby pomoc pozostalým prebehla citlivo, eticky a nanajvýš kompetentne. A kde vidíme najväčšie rezervy? Vo väčšej informovanosti, zdieľaní dobrej praxe a kooperácie.

Jednou z vašich aktivít je výskumná činnosť v oblasti poradenských služieb pre pozostalých. Aké zaujímavé fakty ste za posledné obdobie zistili?

Vzhľadom na to, že členmi našej asociácie sú aj vedecko-výskumní pracovníci, zameriavame sa aj týmto smerom. Organizujeme konferencie zamerané na túto problematiku, napríklad O posledných veciach človeka vo Vysočanských záhradách v Hrušovanech, vydávame publikácie či články takto orientované. Jednou z oblastí, na ktoré sme sa zamerali, bola napríklad identifikácia potrieb umierajúcich a pozostalých v súvislosti s kvalitou života. Štandardizovali sme pre českú populáciu dotazník PNAP, vďaka empirickému výskumu, so zameraním na onkologických pacientov. V inom prieskume sme zistili predstavy seniorov o dôstojnom umieraní aj ich očakávania vo vzťahu k smrti a pochovávaní.

Čím je špecifický český trh pohrebných služieb?

Rastie počet tzv. pohrebov „bez obradov“, teda tzv. ekonomických pohrebov. Avšak, my sa ako poradcovia pre pozostalých snažíme tento trend zvrátiť a informovať verejnosť o tom, že pohreb je príliš cenný rituál na to, aby bol ignorovaný. Plní rad psychologických, sociálnych, spirituálnych, ale aj iných funkcií. Tým, že pohreb pozostalí nerealizujú, rozhodne neznamená, že sa vyhnú svojmu utrpeniu – práve naopak. Smútiaci potrebujú priestor, aby sa so svojím zosnulým riadne rozlúčili, zvládli svoje pocity viny, ventilovali svoje emócie, získali dostatok sociálnej opory – tento priestor im prirodzene ponúka a poskytuje pohreb. Ak sa však pohreb z rôznych dôvodov nezrealizuje, o to viac potrebujú smútiaci služby poradcu pre pozostalých. Keby ho však vyhľadali včas, je vysoko pravdepodobné, že by ich viedol k tomu, aby využili všetky existujúce možnosti ritualizovanej rozlúčky, vrátane prípravy a realizácie pohrebu. Nemali by sme tiež zabudnúť na trend tzv. ekologického pohrebniectva, ktorý sa v Česku rozmáha a je určitou protívahou tradičných smútočných obradov v krematóriu, ktoré nemusia všetkým vyhovovať.

Aké sú najbližšie plány Asociácie pre pozostalých do ďalších mesiacov či rokov? Vidíte tam nejaké možnosti, ktoré vás inšpirujú napríklad pri porovnaní so zahraničím?

Budeme pokračovať v našich aktivitách. Robiť svoju prácu, poskytovať poradenstvo pozostalým, prehlbovať svoje vedomosti a zručnosti v rôznych oblastiach. Napríklad, nedávno bola v Prahe austrálska sprievodkyňa umierajúcich a pozostalých Zenith Virago, ktorá organizovala semináre a spomienkovú akciu za zomrelých v Lese spomienok. Okrem toho, máme už aj dvoch certifikovaných poradcov pre pozostalých na Slovensku.

Prípravila Zuzana Voštenáková

Drevo ako materiál na výrobu označenia miesta posledného odpočinku v súčasnej cintorínskej kultúre

Katedra etnológie a folkloristiky v Nitre,
doc. PhDr. Margita Jágerová, PhD.

Súčasný drevený náhrobok. Dolné Zahorany (R. Sobota), r. 2005 (dátum úmrtia r. 1997)

Drevo bolo na našom území ešte pred niekoľkými desaťročiami jedným z najčastejšie využívaných materiálov na označenie miesta posledného odpočinku. Jeho výhodou bola dostupnosť, tvárnosť, ľahká opracovateľnosť a v prípade použitia na označenie hrobu malo doslova symbolickú funkciu. Jeho životnosť v tejto forme bola silne prepojená s ľudskou schopnosťou fixovania určitej osoby v pamäti, a to nielen v prípade pozostalých, ale aj ostatných členov lokálneho spoločenstva. Tradičný drevený náhrobok mal aj vďaka určitým formám úpravy zhruba porovnateľnú životnosť so schopnosťou pamätať si na konkrétneho zosnulého. Vo viacerých slovenských vidieckych lokalitách fungovala norma, podľa ktorej ak náhrobok odhnil, vyvalil sa či rozpadol, spravdila sa už neobnovoval. So zánikom označenia zanikalo fixovanie konkrétneho človeka v kolektívnej pamäti, taktiež realizácia spomienkových úkonov na niekdajšom mieste pochovania. V mnohých lokalitách sa takto prirodzene vytvárali možnosti pre pochovanie ďalších zosnulých.

Popri dreve bol využívaný aj kameň, neskôr, s rozvojom železiarskeho priemyslu, liatinové kríže, tabule, náhrobničky. Okrem dlhšej trvácnosti poskytovali oveľa väčší priestor na údaje, dekorácie, zvýraznenie jednotlivých detailov. Všetky spomínané označenia, bez ohľadu na použitý materiál, disponovali fondom určitých, pre celé spoločenstvo zrozumiteľných znakov, symbolov, nápisov. V jednotlivých lokalitách boli zdokumentované viaceré varianty jedného typu náhrobničky, odlišovali sa veľkosťou, výzdobou, hrúbkou materiálu, škálou symbolov, znakov, celkovým prevedením.

Aké je však miesto dreva v súčasnej cintorínskej kultúre Slovenska? Na základe dlhoročných výskumov vo viacerých lokalitách možno za posledné vyše polstoročie hovoriť o radikálnom ústupe dreva z priestoru súčasných pohrebísk, výnimkou je len ústredný centrálny kríž v katolíckych cintorínoch, ktorým sa však nevenujeme. Dominantným sa stal v prípade označenia hrobu umelý alebo prírodný kameň. Vďaka svojej trvácnosti zodpovedá požiadavkám spotrebiteľov a zaručuje podstatne dlhšiu trvanlivosť ako drevo. Kamenný náhrobok s obrubou, často aj s platňami, je už niekoľko desaťročí štandardnou normou aj v vidieckom prostredí. Stal sa predmetom prestíže, posudzovania „úrovne“ rodiny, jej majetkových možností, ale aj vyjadrením úcty pozostalých voči zosnulým.

Štylizované drevené kríže. Liptovská Teplička (Poprad), r. 2009, (dátum úmrtia na kríži r. 1975), archív autorky

Vizáž súčasných cintorínov je poznačená jednotným, uniformným až gýčovým štýlom, poväčšine bez akýchkoľvek lokálnych, regionálnych znakov, rozdielov, nakoľko ide o sériovú priemyselnú výrobu. Po formálnej stránke súčasné označenia hrobov a doplnky s nimi súvisiace (písmo, formy kríža, dekorácie, vázy, lampáše...) vychádzajú zo zahraničných predlôh, vzorov. Mnoho hrobov je tak nielen v rámci jedného cintorína, ale aj desiatky kilometrov od seba vzdialených lokalít, doslova identických, až na osobné údaje.

Svoje opodstatnenie už dlhšie obdobie strácajú aj drevené kríže s menom zosnulého (resp. dosiek či iných foriem označovania hrobu), nakoľko neraz majú súčasníci najstaršej, ale čiastočne aj strednej generácie, hrob aj s náhrobkom pripravený ešte počas života. Pri tejto príležitosti treba uviesť vo viacerých oblastiach Slovenska platný úzus – ak má mŕtvy už vopred pripravený pomník so svojim menom (často aj s obrubou, platňou či fotografiou, portrétom), drevený kríž (doska), kedysi nosievaný v pohrebnom sprievode pred truhlou a osadený na hrob bezprostredne po pochovaní, sa v značnej časti prípadov už nepoužíva. Stratil svoje opodstatnenie nielen kvôli tomu, že dotýčaný zosnulý má hrob so svojim menom pripravený už vopred, ale aj z dôvodu zániku formovania pohrebných sprievodov prechádzajúcich priestorom lokality, v ktorej sa pohreb koná. Výnimkou sú obce bez domu smútku či ojedinelé prípady vyprevádzania zosnulého z jeho vlastného domu na

cintorín. Je nutné však konštatovať, že ani tento stav ešte nezaručuje použitie spomínaného dreveného kríža (dosky).

Na základe zrealizovaných výskumov vo viacerých lokalitách okolia Nitry, Liptova, Horehronia, Detvy, Hontu a Novohradu možno konštatovať, že okrem centrálného cintorínskeho kríža sa drevo na označenie miesta pochovania využíva ojedinele. V prípade súčasných hrobov (zhruba za posledné dve desaťročia) ide o nasledovné prípady:

1. Používanie jednoduchého dreveného označenia hrobu (kríž u katolíkov, doska v prípade protestantských cirkví) zakúpeného v pohrebniectvách. Ide o sériovo vyrábaný typ, označený len menom a dátumami narodenia a úmrtia. Ten môže byť využívaný v dvoch prípadoch – najčastejšie ako dočasný, provizórny spôsob označenia hrobu. Mnohí dodržiavajú staršiu normu „nehýbať“ s hrobom zosnulého zhruba rok (t. j. neupravovať ho formou osadenia pomníka, obruby...). Až potom nasleduje zhotovenie obruby, inštalovanie kamenného pomníka, prípadne zakrytie platňou. Vtedy sa tento drevený kríž vkladá pod platne do hrobu dotýčaného, nakoľko sa pokladá za jeho „vlastníctvo“.

Druhou možnosťou používania týchto jednoduchých drevených výrobkov sú situácie, keď ide o jediné možné riešenie označenia hrobu z dôvodu zlej finančnej situácie zosnulého (pozostalých), ktorá nedovoľuje zakúpenie náhrobničky z kamenného či iného materiálu. Životnosť týchto drevených označení je pozostalými neraz predĺžovaná rôznymi formami povrchových úprav. Často sa vyskytujú v prípade najnižších sociálnych skupín, napr. aj u rómskeho obyvateľstva, čo však v žiadnom prípade nemožno zovšeobecňovať na všetkých členov tejto minority.

Ďalšou možnosťou sú drevené, po domácky vyhotovené označenia hrobu rozličných podôb a foriem (kríže, náhrobničky, tabuľky...), s rôznou mierou umeleckej hodnoty a technického prevedenia. Objavujú sa v prípadoch, ak niektorý člen rodiny zosnulého disponuje určitou zručnosťou a potrebným náradím, prípadne je remeselník pracujúci s drevom či amatérsky alebo profesionálny umelec, resp. si rodina objedná takéto výrobky u výrobcu. Aj v tejto skupine je prevažujúcou, nie však jedinou motiváciou výberu dreveného materiálu, hlavne finančná situácia pozostalých (zosnulého) a nemožnosť zakúpiť si v súčasnosti značne rozšírenú formu – kamenný pomník s obrubou a platňou. V sledovaných prípadoch sa taktiež objavili situácie, kedy aj tieto drevené výrobky, neraz umelecky hodnotné, boli časom nahradené trvácnejšími kamennými, priemyselne vyrábanými označeniami.

2. Na základe zozbieraných údajov možno hovoriť o diskontinuite lokálnych tradičných foriem drevených náhrobničky, prevláda vlastná invencia a tvorivý prístup, resp. imitovanie

Súčasný drevený kríž, Zásكالie (P. Bystrica), r. 2009, archív autorky

Súčasný drevený kríž, Zásكالie (P. Bystrica), r. 2009, archív autorky

či približovanie sa k forme súčasných kamenných náhrobničky. Ešte ku koncu 90. rokov 20. storočia sa objavovali doma vyrábané drevené kríže v tradičnej forme v horehronských skúmaných lokalitách (Šumiac a Telgárt), v súčasnosti sa však už nevyrábajú. Výnimku v tomto smere so sledovaných lokalít tvorí Detva a okolité lokality, kde by si špecifickosť situácie v danej problematike zasluhovala detailnejšiu pozornosť. Zo skúmaných oblastí ide o jediný príklad kontinuity tradičných foriem označenia hrobu, nadväzujúci a rozvíjajúci tradičné predlohy, s využitím dreveného materiálu.

Drevo ako materiál na výrobu označenia miesta posledného odpočinku má v dnešnej cintorínskej kultúre marginálne zastúpenie. Dominantným v tomto smere je už niekoľko desaťročí umelý a prírodný kameň, ktorý vlastníkom hrobových miest zabezpečuje dlhšiu trvácnosť miesta pochovania. Na základe výskumov vo viacerých lokalitách sa drevo ako materiál na označenie miesta pochovania vyskytuje najčastejšie v prípadoch zosnulých pochádzajúcich zo sociálne slabších vrstiev alebo len ako dočasné označenie hrobu, pokiaľ pozostalí nevybudujú „riadny“, t. j. kamenný pomník s obrubou. Ojedinele sa stretáme aj so snahami niektorých jedincov, zručnejších výrobcov a majstrov, vyhotoviť originálne označenie hrobu z dreva, ktoré nemusí byť motivované nedostatkom financií, ale aj snahou individuálneho odlišenia sa, taktiež aj určitou formou revolty proti súčasnému prevažujúcemu modelu označovania hrobov. V takýchto prípadoch neraz dominuje invencia samotného autora, absentuje nadväzovanie na tradičné typy a formy označenia hrobov, kedysi využívané symboly, znaky, esteticko-umelecké prvky či iné regionálne a lokálne osobitosti. Ako však vyplýva z výskumov, aj tieto originálne, jedinečné náhrobničky neraz po čase vystrieda umelý, či prírodný kameň. Osobitosťou v tomto smere je zo skúmaných lokalít len oblasť Detvy, kde tradičné drevené kríže ako spôsob označenia hrobov kontinuálne fungujú v koexistencii s „modernými“ kamennými náhrobničkami.

Pripravila doc. PhDr. Margita Jágerová, PhD.

KULTURNÍ VLIVY PODMIŇUJÍCÍ VÝVOJ FUNERÁLNÍ ARCHITEKTURY, JEHO SOUČASNÝ STAV A BUDOUCÍ SMĚŘOVÁNÍ

Autoři: Klára Frolíková Palánová, Ondřej Juračka

Pohřby zemřelých provází každou společnost. Kulturní, politické a další hlediska mění způsob pohřbívání a umožňují vznik a zánik jednotlivých typologických druhů pohřební architektury. Vývoj těchto typů nebo transformace v současnosti nepoužívaných typů, jejich stávající význam a budoucí směřování je nutné specifikovat, vyjasnit a porovnat se zkušenostmi v ostatních evropských státech. Funerální architektura se nevyvíjí ve všech evropských státech stejně a ve stejném časovém období, jak je patrné především v nedávné minulosti, jež ovlivňuje současnou situaci nejvíce. Skrz porovnání situace v České republice s realitou v jiných státech, lze najít chybějící části vývoje podmiňující budoucnost stavebních typů této specifické architektury. V další fázi je nutné zaměřit se na regionální rozdíly, přístupy a fakta, stejně jako důsledky pokračující sekularizace společnosti.

Jak jsme již psali v dřívějších článcích s odkazem na práci Markéty Svobodové, lze krematoria v České republice z hlediska vývoje dělit na tři etapy. První fáze jsou krematoria realizovaná v meziválečném období, tedy v čase První republiky, v čase plném nadšení z budování samostatného státu, nových nadějí a konečně i vlastních zákonů, které, vzhledem k okamžitému dělení států, mnohé přešli z dob Rakouska – Uherska, ovšem v oblastech, které bývalé mocnářství nechťelo uvažovat, vznikaly narychlo nové. Týká se to také zákona Lex Kvapil o dvou paragrafech, který umožnil kremaci. K nastartování sekularizace, tedy k odklonu od tradic a to i tradic v pohřbívání, přispěly události 1. sv. války. Ta (válka) znamenala zásadní ideový přelom – a to zdaleka ne jenom kvůli zbourání starého Rakouska. Znamenala především odklon od starého světa symbolizovaného křesťanským náboženstvím. Tento odklon měl dvě hlavní příčiny: *Lidé přestali věřit v Boha... Lidé přestali věřit v člověka... jakožto obraz Boží, ale přestali věřit i v člověka, který je vrcholem stvoření či samoučelným garantem hodnot.* (Klaus, 2014)

Druhou fázi vývoje vnímáme po druhé světové válce, více však po Druhém vatikánském koncilu, tedy od 60. let minulého století do revoluce v roce 1989. Třetí fáze probíhá v 90. letech 20. století. Čtvrtá fáze prozatím v České republice nenastává. Snad by se dala charakterizovat vyčerpáním, nasycením, udržováním stávajících objektů, transformací prvorepublikových realizací pro současné potřeby a podmínky provozu a snad i vyčkávaním nové budoucnosti tohoto stavebního typu.

Hlediska a kulturní aspekty ovlivňující design, formu a symboliku objektů krematorií

Nově smýšlející společnost a hlavně nový zákon byl okamžitým signálem pro spuštění již připraveného německého krematoria v Liberci v roce 1918. Od té doby bylo do roku 1937 realizováno 14 krematorií, jež vesměs vycházely z konceptu křesťanského kostela, co se obřadní části týká.

Nově vzniklý stavební druh teprve hledá svou symboliku po staletí ukotvenou právě v křesťanských chrámech a přenáší si ji tedy do smuteční síně v mírně transponované variantě. Místo

menzy zaujal katafalk, který je od truchlicích oddělen vítězným obloukem či mírným vyvýšením. Ambon je využit jako místo pro řečníka, který vychází z místnosti situované na místě původní sakristie. Kúrem stlačený vstup předeseší explozi prostoru hlavní smuteční síně. Samozřejmě navíc byl objekt obohacen o technologickou část krematoria situovanou pod nebo za smuteční síní, jež velikostí odpovídala taktéž kostelům. Typickým příkladem je Pardubické krematorium od architekta Pavla Janáka z roku 1923.

Postupem času dochází k odklonu od kompozice odděleného „presbytáře s katafalkem“, který však nadále zůstává vyvýšen na několika stupních. Nadále je výrazně dodržována osová symetrie síně s gradací prostoru ke katafalku. Katafalk se tak stává součástí shromáždění, byť mírně povýšen, velikost obřadní síně nadále zůstává značná. S rychlým nástupem jednotlivých stavebních slohů se dostáváme od Janákova rondokubismu, přes individualistickou modernu k funkcionalismu.

Postupně byla realizována krematoria ve všech krajích, rovnoměrně rozmístěna po republice i přes méně četné kremace v krajích s vyšším počtem věřících. Religiozita krajů má zásadní vliv na umístění krematoria i na jejich četnost, ačkoli postupně byla realizována ve všech krajích, v těch, kde je vyšší procento věřících k tomu došlo v pozdější době, kdy pronikla sekularizace společnosti i do těchto regionů. Vliv na vývoj složení obyvatelstva měly dramatické události dvacátého století, jejichž následky jsou patrné dodnes. V roce 1930 bylo v tehdejší Československu 30% obyvatelstva hlásícího se k německé národnosti obývající část republiky zvanou Sudety. Odtud však byli v roce 1945 vysídlení a nově přistěhovalí osídlenci, vzhledem k negativní podpoře náboženství komunistickým režimem po roce 1948, si nestihli zavést nové tradice a dle statistik z roku 2001 vyplývá, že tyto kraje mají nejnižší podíl obyvatelstva s náboženským vyznáním. (Kotrlý, 2008) Jedná se o kraj Ústecký, Liberecký a Karlovarský. Naopak nejvyšší religiozita obyvatelstva je zaznamenána na Moravě a ve Slezsku (kraj Moravskoslezský, Jihomoravský, část kraje Vysočina a Zlínský kraj), kde je pouhých 6 krematorií na Moravě, z celkového počtu 27, a jediné ve Slezsku (Ostrava - Slezská Ostrava), ačkoli podíl obyvatel na celkovém počtu obyvatel České republiky je na Moravě cca 30% a ve Slezsku cca 10% obyvatel.

Přesto lze vysledovat více méně rovnoměrné zastoupení krematorií, tzn. v každém kraji (z celkového počtu 14 krajů České republiky) je minimálně jedno krematorium, v oblastech s větší hustotou obyvatelstva, např. Praha či Středočeský kraj (zároveň se jedná o oblasti s nižším zastoupením věřícího obyvatelstva) lze vysledovat četnější zastoupení krematorií.

Tato rovnoměrnost není samozřejmostí. Příkladem je situace v Norsku, kde převládá kremace ve městech (37 % z celkového počtu pohřbů, 2011), na rozdíl od toho v zemědělských oblastech je 100 % podíl pohřbů do hrobu. Ve srovnání s většími

Mapu poskytl Tomáš Kotrlý, MMR ČR

městy, např. Oslem, kde je 71 % pohřbů kremací (rok 2012). Jako důvod je uváděna nedostupnost krematorií, příplatky za kremaci, dostatek místa pro burial a tradiční náhled na pohřební praktiky. Přestože církev nikdy do volby pohřbu nezasahovala a kremace je zcela legitimize form of disposal over the last century. Tam, kde je kremace dostupná se jedná o dobře zavedenou praktiku se zvyšujícím se zájmem. (Hadders, 2013)

Dalším příkladem pak může být uvedeno Rumunsko, kde je pouze jedno funkční krematorium na 20 milionů obyvatel. První krematorium bylo realizováno v roce 1928 a sloužilo samo až do výstavby druhého krematoria v roce 1994. Původní pak bylo roku 2002 zavřeno. V současnosti dochází ke krizi urbánního prostoru z pohledu nedostatku místa pro pohřbívání. Proto se nabízí diskuze ohledně kremace, názor na ní je však ovlivněn silným vlivem Rumunské ortodoxní církve a celkově nižším stupněm sekularizace. Ačkoli rumunské krematorium bylo první v balkánských zemích, reakce církve, která vydala zákaz křesťanských pohřbů těch, jež budou zpopelněni (který trvá dodnes) předurčila stagnaci tohoto stavebního typu. Tento trend nebyl změněn ani během komunistické éry, přes invazivní podporu ateismu po roce 1948. Pravděpodobný je vliv tiché akceptace Rumunské ortodoxní církve. (Rotar, 2015) Příznivá doba pro kremaci vyvstala v roce 1980, kdy došlo k historickému vrcholu v počtu kremací ve státě za rok v počtu 1000, současný stav je udržován na cca 850 kremacích za rok (v porovnání s ČR 84 388 kremací/rok při cca 10 milionech obyvatel, což činí cca 80 % kremací na počet pohřbů celkem)

Více pak byly realizovány krematoria v sousedních zemích, kde oproti rumunské regresi vznikly tři krematoria v Maďarsku (1951 in Debrecen, 1968 Budapest, 1985 Szeged) a stejný počet na území bývalé Jugoslávie (1964 Belgrade, 1978 Ljubljana, 1985 Zagreb), kde bylo odstoupeno od zákazu kremace katolickou církví. Odlišná situace je v Srbsku, kde je dominantní Ortodoxní církev. V Bulharsku je to opět jedno krematorium na 7,3 milionů obyvatel (2011). (Rotar, 2015; International Cremation Statistics 2014).

Na území Československé republiky byla realizována krematoria do roku 1937 na území Čech, kde je patrná větší sekularizace společnosti, teprve později a v menší míře na Moravě. Na Slovensku se, v období První republiky, krematorium vůbec neobjevilo. První krematorium na území České republiky bylo realizováno v Liberci (1918), v roce 1921 bylo zřízeno krematorium na místě stávající smuteční síně na Olšanských hřbitovech v Praze (později zrušeno, po výstavbě krematoria nového v jiné lokalitě), dále rondokubistické krematorium v Pardubicích (1923), v Mostě (1924, později zrušeno), Nymburku (1924), původní Ostravské krematorium,

jediné v kubistickém slohu (1925, později zrušeno), v Českých Budějovicích (1925), Plzni (1926), Brně (1930), Olomouci (1932), Karlových Varech (1933), v Ústí nad Labem (1934, později zrušeno) a konečně v roce 1937 v Semilech.

Postupně dochází k fyzickému a následně symbolickému přiblížování živých a zemřelých; odstraněním bariéry v podobě vítězného oblouku, snižováním stupňů až na jejich absenci v poválečných realizacích, umístěním katafalku mimo osu, stejně jako změny nástupu k lavicím, jež není striktně středem. Se sblížováním obou světů dochází zároveň k ponížování obřadnosti: rakev je součástí společenství tak, jako v malém vesnickém kostele, ovšem pojetí interiéru již nenutí návštěvníka ke ztišení, usebání, navození pocitu výjimečnosti, k zážitku, který si neseme životem, naopak nutí ke spěchu, vyřízení věci a zapomenutí.

Pohled truchlicích, dříve přísně směřován na katafalk s rakví, je – postupem času – zaměřen na okolní přírodu lesního hřbitova či na výhledy do krajiny. Takto je řešeno např. krematorium ve Zlíně a Bratislavě, ve srovnání pak realizace z Nizozemí z pozdější doby (v Zoetermeer)... *The cases demonstrate that views of nature play an important role in crematorium design, and are thought to create an uplifting feeling. This seems based on the notion that the physical environment can influence human emotions and create feeling of well-being. This idea is embraced by designers of health institutions such as hospitals and hospices.* (Klaassens and Groote, 2014)

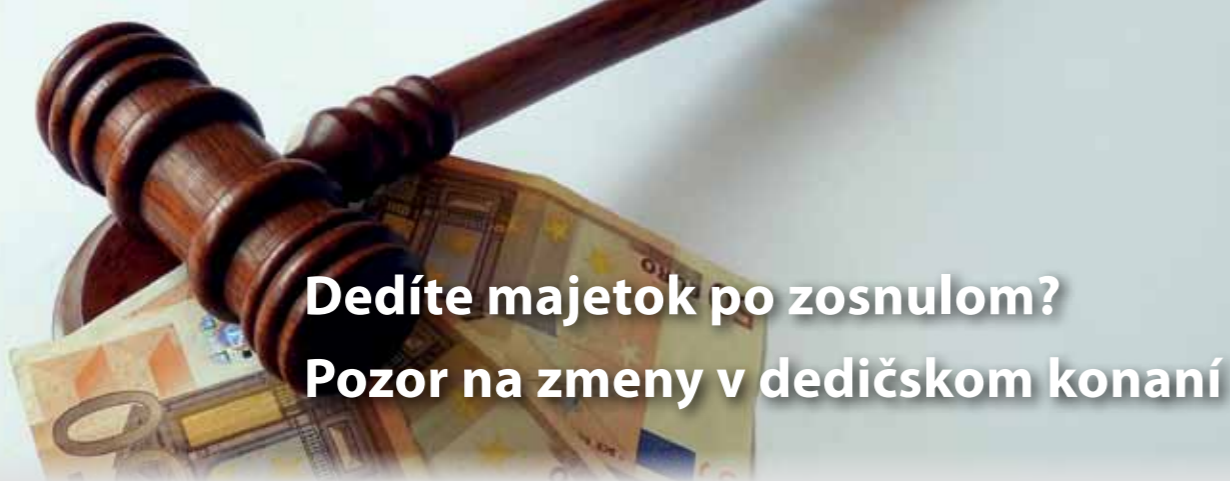
Tento směr vývoje lze vysledovat v poválečných realizacích, jež vzhledem k situaci státu a smýšlení lidí byly nastartovány až v roce 1954 ojedinělou realizací Motolského krematoria v Praze. Tato velice kultivovaná a měřítkem již menší stavba uprostřed lesního hřbitova je velice inovativní a zlomová ve vývoji krematorií v České republice jak svým měřítkem, tak lokací v rámci krajinného uspořádání, tak i zjednodušením celkového provozu a prolnutí technologické části a části obřadní. Další realizace vznikla až po roce 1969 novým krematoriem v Ostravě a tím byl odstartován boom ve výstavbě poválečných krematorií a do roku 1989 tak bylo realizováno dalších 12 staveb.

Vliv na expanzi krematorií, vyvolanou jistě poptávkou po kremaci, měly, mimo jiné, výsledky Druhého vatikánského koncilu (1962-65), kde byla kremace přijata jako možná, i když ne doporučená. Pravděpodobně tento moment podnítil výstavbu krematorií na Slovensku, jež si ponechalo silné zastoupení náboženství i přes poválečný totalitní režim. První krematorium tak bylo realizováno v Bratislavě v roce 1968-69 dle návrhu architekta F. Milučkého, další pak až v osmdesátých letech minulého století v Banské Bystrici (1980) a v Košicích (1982).

V České republice byl další vývoj následovný: *roku 1970 bylo realizováno krematorium v České Třebové, v roce 1974 nové krematorium v Mostě, v tomtéž roce v Blatné, 1976 v Jihlavě, 1978 krematorium na lesním hřbitově ve Zlíně, ve stejném roce i v Šumperku, 1981 v Jindřichově Hradci, 1982 v Táboře, 1985 v Klatovech a Mělníku a roku 1986 nové krematorium v Ústí nad Labem.* (Kotrlý, 2008)

Po revoluci v listopadu 1989 a po následném rozdělení Československého státu se situace vyvíjí zcela odlišně. Jelikož v České republice začíná být potřeba krematorií postupně naplněna, jsou realizovány již pouze 4 další krematoria v průběhu 90. let (Kladno 1992, Jaroměř 1994, Hrušovany u Chomutova 1995 a Hustopeče 1997), od roku 1997 již žádné další realizováno nebylo. Na rozdíl od toho na Slovensku teprve doba tohoto mladého stavebního typu přichází a jsou postupně realizována krematoria v Nových Zámcích 1993, v Nitře 2003 a v Žilíně 2003.

Pokračování na str. 36

Dedíte majetok po zosnulom? Pozor na zmeny v dedičskom konaní

Od júla nastali viaceré novinky v dedičstvách, ktoré spôsobil nový Civilný mimosporový poriadok. Aké sú teda právomoci notárov po novom, ako dedia maloletí dediči a čo znamená legálny majetok v dedičskom konaní? Vybrali sme tie najdôležitejšie zmeny, s ktorými sa dedičia môžu stretnúť v praxi v priebehu konania o dedičstve.

A. Právomoci notárov po novom

Dedíte po svojom príbuznom z iného štátu EÚ? Kým predtým sa prihliadalo na štátne občianstvo zosnulého, po novom sa berie do úvahy jeho obvyklý pobyt.

Radí JUDr. Miriam Imrich Breznoščáková, PhD., notárka vo Vranove nad Topľou: Okrem zmien v konaní o dedičstve podľa Civilného mimosporového poriadku, od 1. decembra 2015 notári na žiadosť oprávnenej osoby vydávajú tzv. Európske osvedčenia o dedičstve. Tento pojem zaviedlo Nariadenie EÚ č. 650/2012 o cezhraničných dedičstvách, ktoré je na poli cezhraničného dedenia v rámci EÚ pomerne revolučnou zmenou, keďže zakladá právomoc súdu štátu na prejednanie majetku nachádzajúcom sa aj na území viacerých štátov na kritériu obvyklého pobytu poručiťela a toto kritérium sa uplatní aj na aplikáciu rozhodného práva na dedenie.

Vydávanie týchto osvedčení znamená preukázanie požadovaných skutočností a následne vyplnenie formulára na žiadosť dediča, správcu dedičstva, odkazovníka či vykonávateľa závetu, ktorá je doručená na okresný súd. Toto osvedčenie vydá prejednávajúci notár počas alebo aj kedykoľvek po skončení konania o dedičstve. Jeho účelom je zjednodušiť preukázanie práv dedičov v cudzej krajine, kde sa nachádza zdedený majetok, napríklad katastru v Maďarsku či banke v Nemecku, kde by mohli mať problém zo zápisom uznesenia o dedičstve.

Mimo konania o dedičstve, na ktoré mal právomoc notár ako súdny komisár aj pred 1. 7. 2016 sa notárovi ako súdnemu komisárovi delegujú cez prenos časti verejnej moci aj rozhodovacia právomoc na konanie o solučných úschovách a na konania o umorení listín, ktoré boli okrajovými agendami súdu a ktoré sa teda zverujú do rúk notárov, ktorí s nimi ešte nemajú žiadne skúsenosti.

B. Informovanie veriteľov o dedičskom konaní

Kým predtým nebolo zákonom jasne zadané, kedy je poručiťel veriteľ účastníkom konania, nová právna úprava jasne vymedzuje toto postavenie veriteľov v konaní o dedičstve. Je to vtedy, keď sa vysporiadala jeho pohľadávka, tiež pri likvidácii dedičstva, tiež v rozsahu uzavretia a schválenia dohody dedičov a veriteľa o úhrade pohľadávky a nakoniec o prenechaní predĺženého dedičstva veriteľom na úhradu dlhov.

Účastníctvo veriteľov v dedičskom konaní ostáva viac menej nezmenené, hoci nová právna úprava v § 168 už výslovne označuje situácie, kedy sa veriteľ považuje za účastníka a kedy nie. Informovanie veriteľov, a vôbec úkony smerujúce k veriteľom zo strany notára, závisia práve od toho, či majú veritelia postavenie účastníkov alebo nie, lebo vo väčšine prípadov si veritelia len prihlásia svoju pohľadávku do dedičského konania, čo však ešte nezakladá ich účastníctvo v konaní, lebo samotná ich

pohľadávka sa nevyporiadava. Zo zákona prechádza smrťou poručiťela na dediča aj jeho dlh a dedičia podľa § 470 Občianskeho zákonníka zodpovedajú za dlhy poručiťela rovnako, ako za náklady spojené s jeho pohrebom, a to do výšky ceny nadobudnutého dedičstva, respektíve podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli k celému dedičstvu. Postavenie účastníkov získavajú veritelia v prípade uzatvorenia dohody dedičov o vyporiadaní ich pohľadávky mimo citovanej zodpovednosti, ďalej v prípade prenechania predĺženého dedičstva veriteľom na úhradu dlhov a v prípade nariadenia likvidácie dedičstva. V ostatných prípadoch žiadne povinnosti voči veriteľom notár vlastne nemá.

C. Upovedomenie o dedičskom práve

Do júla 2016 sa konanie o dedičstve začalo na súde, buď na návrh niektorého z účastníkov konania, alebo z vlastnej iniciatívy súdu. Ten začal konať, len čo sa dozvedel, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Dedičom sa doručuje tzv. upovedomenie o dedičskom práve, čo bolo po starom niekedy problematické a po novom sa to má zjednodušiť. O čo vlastne ide? Po ustálení okruhu dedičov v konaní o dedičstve musí byť každý dedič upovedomený o svojom dedičskom práve, výške jeho dedičského podielu a o práve odmietnuť dediť. A to buď priamo na pojednávaní do zápisnice alebo písomne doporučené do vlastných rúk. Po novom sa tu nemôže uplatniť tzv. fikcia doručenia podľa civilného mimosporového poriadku, teda, že zásielka sa považuje za doručenu dňom vrátenia, hoci sa o tom adresát nezdozvie. Nabieha tu osobitný režim doručenia, a to verejnou vyhláškou, s následkami, že takýto dedič, ktorý sa neprihlási, síce ostáva dedičom, nestráca svoje hmotno-právne postavenie, ale v tomto prebiehajúcom dedičskom konaní sa koná bez zreteľa naň. Takáto novinka by mala napomôcť k zrýchleniu konania, v ktorom bol problém s doručovaním takýchto upovedomení.

D. Miestna príslušnosť o novoobjavenom majetku

Do 1. júla 2016 nebola zákonom upravená miestna príslušnosť súdu, ktorý vykonával konanie o novoobjavenom majetku. Po novom sa toto vákuum vytratil o príslušnosť dodatočných konaní o dedičstve sa odvíja od konania o dedičstve základného, prvého, pri ktorom sa berie do úvahy výlučná miestna príslušnosť súdu podľa viacerých kritérií.

Nová úprava konania o dedičstve v úvodných ustanoveniach rieši miestnu príslušnosť, ktorá je tzv. výlučnou miestnou príslušnosťou, založenou na adrese trvalého pobytu poručiťela v čase smrti. Teda na konanie o dedičstve začaté od 1. júla 2016 je miestne príslušný okresný súd v obvode, ktorého mal poručiťel trvalý pobyt (doposiaľ to bolo bydlisko). Ak takýto nemá, tak je ním súd v obvode, ktorého sa nachádza majetok poručiťela. A ak ani takýto majetok nemá, tak je to súd v obvode ktorého poručiťel zomrel. Na dodatočné konanie o dedičstve je

príslušný ten súd, na ktorom bolo konanie o dedičstve skončené. Kým civilný mimosporový poriadok rieši príslušnosť súdu, medzinárodné právo súkromné a Nariadenie EÚ č. 650/2012 rieši právomoc súdu štátu. Teda slovenský súd bude mať právomoc na konanie o dedičstve pokiaľ tu mal poručiťel obvyklý pobyt, čo sa však niekedy nemusí zhodovať s trvalým pobytom. V takom prípade, ak slovenský súd či notár posúdi, že obvyklý pobyt poručiťela od 17. augusta 2015 bol mimo územia SR, mal by vyhlásiť, že nemá právomoc a konanie zastaviť.

E. Osvedčenie nahradilo uznesenie o dedičstve

Dedičské konanie sa predtým končilo v prevažnej miere vydaním osvedčenia o dedičstve. Vydával ho notár, ak nemal pochybnosti o dedičoch, rozsahu majetku poručiťela a spôsobe vyporiadania dedičstva. Od júla notár nevydáva osvedčenie, ale uznesenie o dedičstve, pričom odvolanie voči nemu je po novom vždy prípustné.

Všetky akékoľvek rozhodnutia, ktoré do 1. júla 2016 mohol vydávať len súd, vydáva od 1. júla 2016 len notár. Tieto uznesenia sa delia na meritórne, teda rozhodnutia vo veci samej, napríklad uznesenie o všeobecnej hodnote majetku, o spornom dedičskom práve, o potvrdení dedičstva, a potom dielčie alebo procesné. Paragraf 161 Civilného mimosporového poriadku predsa len vylučuje z právomoci notára ako súdneho komisára určité úkony, respektíve poverenie sa nevzťahuje na rozhodnutie o začatí dedičského konania, žiadosti o poskytnutie právnej pomoci v cudzine, rozhodnutie o vylúčení notára a jeho zamestnancov a rozhodnutie o zrušení rozhodnutia o dedičstve, ak sa dodatočne zistí, že poručiťel žije alebo bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho.

F. Maloletí dediči v dedičskom konaní

Dedičmi sa stávajú aj maloleté deti. Za neplnoleté osoby spravuje majetok ich zákonný zástupca, najčastejšie rodič. V dedičskom konaní, v ktorom vystupuje neplnoletá osoba bude potrebné schválenie úkonu (nadobudnutia či vydania časti dedičstva) za maloletého súdom. Pred 1. júlom tieto právne úkony podliehali schváleniu opatrovníckym súdom v osobitnom súdnom konaní, inak by neboli platné, čo celé konanie predlžovalo.

Maloletí dedičia sa v dedičských konaniach objavujú bohužiaľ dosť často. U nich nastali od 1. júla 2016 dve podstatné zmeny. Jedna ohľadom schválenia úkonu maloletého, ktorý podlieha priamo konaniu dedičského súdu a nie samostatného opatrovníckeho súdu, teda súdu bydliska maloletého (ako to bolo doposiaľ) a čo predstavuje výnimku z § 111 i) a § 112 civilného mimosporového poriadku, čo určite bude prínosom pre zrýchlenie konania, keď notár prejednávajúci dedičstvo súčasne rozhodne o schválení úkonu, ktorý bol pred ním na pojednávaní navrhnutý. Druhý aspekt, ktorý vnímam ako zmenu k lepšiemu, je postavenie dieťaťa. Súd prihliadne na názor maloletého dediča, pričom tento názor sa zisťuje spôsobom primeraným jeho veku a rozumovej vyspelosti. V praxi to môže znamenať, že takýto maloletý, napríklad 14-ročný dedič sa môže aj sám zúčastniť konania o dedičstve, pokiaľ vie vyjadriť svoj názor na vyporiadanie dedičstva. Zvýšená ochrana maloletých potomkov opomenutých v záвете ostáva nezmenená, teda majú nárok na celý svoj podiel z dedičstva.

G. Nový pojem v dedičskom konaní – legálny majetok

Dedič zodpovedá za poručiťelove dlhy do výšky hodnoty nadobudnutého dedičstva. Ak je viac ako jeden dedič, zodpovedajú všetci dedičia za náklady poručiťelovho pohrebu a za poručiťelove dlhy podľa pomeru dedičstva, ktoré nadobudli. V novej legislatíve sa zaviedol pojem legálny majetok, a to na pokrytie všetkých aktív poručiťela a legálny pojem dlhy na pokrytie všetkých pasív poručiťela.

Úprava Civilného mimosporového poriadku už nepozná pojem aktív a pasív dedičstva, ale pojem majetku a dlhov poručiťela.

Myslí sa tým, že tieto nové pojmy sú obsahovo a le-gálne bližšie ku skutočnosti predmetu dedičstva, hoci ich obsah ostal nezmenený.

Legálny majetok, je teda akýkoľvek majetok, ktorý preukázateľne ku dňu smrti patril poručiťelovi a ktorý je preto odôvodnený na jeho prejednanie

v rámci vyporiadania dedičstva. Zisťuje sa dotazmi na príslušné evidencie takýchto majetkov, katastrálne odbory, evidencie vozidiel, centrálného depozitára, informácií bánk a podobne.

H. Ukončenie účastníctva o dedičstve

Pred 1. júlom účastníkmi v konaní o dedičstve boli tí, o ktorých sa bolo možné domnievať, že sú poručiťelovými dedičmi. Ak niekto zanechal po sebe len majetok nepatrnej hodnoty, bol účastníkom konania aj ten, kto sa postaral o poručiťelov pohreb, v prípade vyporiadania BSM je ním pozostalý manžel, ako aj spomínaný veriteľ. Po novom sa zrýchliло konanie tým, že spor o dedičstvo, respektíve jeho ukončenie, bude môcť rozhodnúť aj notár.

Ukončenie účastníctva súvisí s určením okruhu dedičov a popierania dedičského práva jedného dediča iným dedičom. V prípade spochybnenia postavenia dediča iným dedičom, napríklad spochybnenia platnosti závetu zákonným dedičom, len preto, že v ňom závetca nezanechal majetok tomuto závetnému dedičovi, znamená právny spor, ktorý notár posúdi a po právnej stránke vyhodnotí závet, či platný je alebo nie. V takomto prípade predtým, ako pristúpi k vyporiadaniu dedičstva vydá notár uznesenie, v ktorom určí s ktorým dedičom naďalej bude konať (napríklad závetným) a ktorému účasť v konaní ukončuje (napríklad manželke). V prípade skutkového sporu, napríklad spor, že na záвете nie je vlastnoručný podpis závetcu, notár po podaní žaloby spochybňujúcim dedičom, ktorému túto povinnosť uznesením uloží s určením lehoty, preruší dedičské konanie až do rozhodnutia súdu v tejto sporovej veci.

I. Určenie všeobecnej hodnoty majetku

Predtým notár ako súdny komisár pri dedičstve určoval všeobecnú cenu majetku, a to ako sumu zhodne tvrdenú účastníkmi. Ak boli tvrdenia rozdielne, vykonal na jej zistenie potrebné dôkazy. Podľa Civilného mimosporového poriadku už musí notár zisťovať všeobecnú hodnotu majetku, ako skutočnú (trhovú), a to bez ohľadu na zhodné tvrdenie dedičov.

Nová právna úprava dedičského konania v § 200 Civilného mimosporového poriadku zakotvuje pojem všeobecnej hodnoty majetku (namiesto pôvodnej všeobecnej ceny majetku), ktorú aj definuje, ako cenu, ktorá by sa dala dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže pri poctivom predaji, keď kupujúci i predávajúci budú konať s náležitou informovanosťou a opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprimeranou pohnútkou. Hoci táto definícia vyzerá dosť zložito, pre notára prejednávajúceho dedičstvo, to bude znamenať, že notár

Pokračovanie na strane 37

JUDr. Miriam Imrich Breznoščáková, PhD.,

Kulturní vlivy podmiňující vývoj funerální architektury...

pokračování ze strany 33

Celkem je tedy v České republice realizováno 31 krematorií, 4 byla v průběhu 20. století zrušena, 27 jich je nyní v provozu a 6 z toho v soukromém vlastnictví. Naproti tomu na Slovensku je funkčních 6 krematorií, z toho 3 v soukromém vlastnictví.

Současné tápání

Během minulého století se vyvíjel převážně design a symbolická funkce krematoria; technologická část pak spíše z pohledu samotné technologie, kde byly prostory utvářeny dle jejich funkce a potřeb. Postupně došlo ke zjednodušení obou částí, zmenšení, oprostění se od sakrálního vlivu, nicméně stále je patrné hledání symboliky, tak jak byla opuštěna při odklonu od víry při nastoupení sekularizace společnosti. K tomu dala silný podnět první světová válka, válka nebylých rozměrů ale i délky trvání, válka, která zasáhla každého člověka zemí, jež se jí účastnily, válka, která změnila společnost a jejíž důsledky provázely naši společnost celým 20. stoletím a neseme si je dodnes.

Jelikož poslední realizace krematoria byla v České republice v roce 1997 (do té doby docházelo k postupnému zjednodušování objektu, návazností vnitřních dispozic, ale i designu... až k vymizení obřadnosti), nedostali jsme prostor pro boj s postupující sekularizací, pro zamyšlení se nad novými temporárními mourners' needs, které mohly ověřit např. realizace v Holandsku po roce 2000 (Klaassens and Groote, 2014), zde označovány jako postmoderní fáze (jedna ze čtyř vývojových fází, podobných vývoji v České republice, ovšem zde poslední fáze chybí). Zachycují změny společnosti, její nové potřeby a promítají je do realizací. Architekt Zeenstra (krematorium in Haarlem, realized 2002) se snažil totálně zrušit rating systém, do té doby běžně používaný pro návštěvníky. Tento systém u nás nebyl nikdy zaveden. Jedná se o vstup do objektu z jedné strany, průchod auditoriem během obřadu do kondolenční místnosti a východ v jiném místě, tak, aby se účastníci jednotlivých obřadů nepotkávali. Systém však, dle autorů Klaassens and Groote, připomíná pás v továrně, zcela postrádající obřadnost a úctu, jakož i čas na smíření. V nových krematoriích, snažících se o inovaci a vyloučení prosté účelnosti, jsou patrné nové přístupy. Např. v krematoriu v Leusden (2003) se snažil architekt Arnold Sikkell vytvořit multikulturní a multifunkční prostor pro různé kulturní a náboženské skupiny. Hovořil s reprezentanty, aby zjistil jejich potřeby a očekávání. Krematorium v Zoethermeer (2006) je extraordinární v jeho vnějším designu. Architekt Martijn de Gier opatřil auditorium „druhou kůží“ obalující je jako ochranný krunýř. (Klaassens and Groote, 2014)

Výše zmíněné příklady také nastolují myšlenku, zda prostor auditoria otevřít či uzavřít vůči vnějšímu prostředí. Otevřený prostor nabízí pocit sounáležitosti s okolní krajinou, smíření s během života, který vede k jeho konci, aby svět nadále pokračoval i v našich následovnicích, v neposlední řadě pak psychologický účinek přírody na rozjítřenou duši truchlících. Uzavřený objekt nabízí naopak bezpečí, soustředěnost na obřad, na zemřelého, na smutek. Plášť objektu tvoří ochranné ruce, svírá společenství ve společném zármutku, chrání je, ale i separuje od okolního světa, všedního dne. Umocňuje soustředění, nechává proudit smutek svou trýznivou cestou, která však očistí duši a pomůže truchlícímu jít dál.

Meziválečná krematoria v Československu byla situována poblíž stávajících hřbitovů, v jejich těsném sousedství; dominantní objekt doprovázen kolumbárii a urnovými hroby; přísně ohraničený, sevřený okřesek zdí. Poblíž je situována komunikace

pro dobrou dopravní dostupnost, stejně jako parkoviště. Nástup ke smuteční síni je veden přes monumentální schodiště či rozsáhlé plató, pro dostatečné uvědomění si výjimečnosti okamžiku a místa. Objekty samotné jsou přísně uzavřené do sebe, okna zajišťující světlo během dne vydávají častěji difuzní světlo, neumožňují jakýkoli výhled.

V případě např. Brněnského krematoria je světlo přiváděno stropním světélkem a celá smuteční síň je v půdorysu obehnaná korunou z doprovodných místností.

Na rozdíl od toho jsou krematoria druhé poloviny 20. století realizována stále častěji uprostřed rozsáhlých lesních hřbitovů, jež vznikají společně s realizací objektu (mimo např. stávajícího lesního hřbitova ve Zlíně). Krematorium tak přestává být těsnou součástí města a stává se součástí krajiny. Přístup bývá zjednaný po vinuté přístupové cestě vytvářející jakousi procesní cestu či spíše procházku krajinou, ze které se náhodně vynoří samotný objekt.

Závěr

Na vývoj nového stavebního typu funerální architektury mělo vliv několik hledisek, jež vyplývají ze sledování vývoje v Československu, později České republice a na Slovensku a z porovnání vývoje s vybranými zeměmi Evropy.

Nejdůležitější hledisko je vliv církve. V Československu se projevila, jako důsledek první světové války, narůstající sekularizace společnosti. Stále je však patrný vliv zákazu kremací katolickou církví, jejíž vliv po druhé světové válce, nástupem komunistického režimu v roce 1948, je silně potlačen, nicméně přetrvává v tradicích. Pohřby v kostelech jsou eliminovány výstavbou smutečních síní, jež byly propagovány jako moderní prostor vhodný pro poslední rozloučení. Přesto větší příklon ke kremacím nastupuje až po zrušení zákazu kremací katolickou církví v 60. letech minulého století, kdy dochází k druhé vlně výstavby krematorií na území Čech, Moravy i Slezska a na Slovensku dochází vůbec k první realizaci krematoria v Bratislavě. Jiná situace je patrná např. v Norsku, kde se církev ke kremaci nestavila negativně nebo naopak v Rumunsku, kde Rumunská ortodoxní církev nezrušila zákaz kremací dodnes.

Další vliv, patrný právě v nové Československé republice v roce 1918, ale i v ostatních státech je legislativa, jež z kremace dělá legimitate form of disposal.

V neposlední řadě je třeba se zaměřit na situaci na přelomu 20. a 21. století. V zemích východní Evropy se projevuje vliv pádu komunistického režimu, jsou zakládána nová krematoria, tentokrát některá již jako soukromé, nikoli pouze jako státní podniky. Zatímco na Slovensku se další vývoj krematorií nabízí (při současném počtu 6 krematorií na 5,4 milionu obyvatel), v České republice se prozatím realizace dalších objektů, vzhledem k stávajícímu vysokému počtu, neočekává. Dochází však k transformaci stávajících objektů na současné potřeby a přání truchlících a požadavky na technologie. Jiná je např. situace v Belgii, či Nizozemí, kde je patrná nová etapa ve vývoji tohoto mladého stavebního typu a dochází k četným dalším realizacím s kompozicí již odpovídající novým přístupům. Jde o článek vývoje, který v České republice nemáme možnost vyzkoušet, ale kterým se můžeme inspirovat právě při transformaci stávajících objektů.

Autoři: Klára FROLÍKOVÁ PALÁNOVÁ, Ondřej JURAČKA, článek poskytl Sdružení pohřebnictví v ČR

Pozor na zmeny v dedičskom konaní...

pokračovanie zo strany 35

musí zistiť obvyklú alebo trhovú cenu majetku, teda cenu, za ktorú by sa dal predmet dedičstva, dom, byt či auto predat na mieste, v čase a v stave ku dňu smrti. Na rozdiel od doterajšej právnej úpravy, kedy išlo o cenu zhodne tvrdenú účastníkmi, táto zmena je pre notárov, na ktorých sa prenáša výkon verejnej moci určite prijateľnejšia, lebo závisí omnoho viac od zistenia skutočného stavu, teda skutočnej ceny, nezávisle od vôle dedičov, ktorí často túto cenu zámerne znižovali.

J. Likvidácia dedičstva po novom

Dedičstvo nemusí vždy znamenať len finančný zisk, napríklad ak mal zosnulý veľa dlhových a predaj majetku nepokryje ich výšku. Ak sú dlhy väčšie ako dedičstvo, môže dedič dedičstvo odmietnuť. Alebo sa pokúsiť dohodnúť s veriteľmi tak, že im dedičstvo prenechá na úhradu dlhov. Táto dohoda však podlieha schváleniu súdom. Ak sa však dedič a veritelia nedohodnú, alebo im súd dohodu neschválí, môže súd nariadiť likvidáciu dedičstva. Likvidácia dedičstva bola, a obávam sa, že aj po úprave v Civilnom mimosporovom poriadku, naďalej bude neprijemnou a nechcenou fázou dedičského konania. Právomoc na všetky úkony, od nariadenia likvidácie až po vydanie uznesenia o rozvrhu výťažku, ktorý sa bude nachádzať na osobitnom účte notára s názvom likvidácia, vrátane samotného speňaženia, je po novom výlučne v rukách notára. Mnoho otvorených otázok prinesie až prax.

Civilný mimosporový poriadok definuje častý vzťah likvidácie dedičstva a začatého exekučného konania, ktoré sa nariadením likvidácie zastavuje, no prípadný výťažok z exekučnej dražby sa vydá

do dedičstva. Rovnako sa podľa Exekučného poriadku vykoná aj rozvrh výťažku podľa poradia skupín v ňom uvedených. Trovy pohrebu sa neuspokojujú už prednostne (ako to bolo doposiaľ), ale sa považujú za akúkoľvek nezabezpečenú pohľadávku. Nová úprava už príkladmo vymenúva spôsoby speňaženia majetku, a to buď priamym predajom, dražbou prostredníctvom dražobníka, ponukovým konaním alebo iným vhodným spôsobom.

K. Osobitosť vydania nepatrného majetku

Kedže dedičstvo sa nadobúda smrťou poručeného je rozhodujúci stav ku dňu jeho smrti. Ak však poručený nezanechal žiadny majetok, uznesenie o zastavení konania sa po novom doručuje účastníkom, ktorí sú známi a ktorých pobyt je známy. Proti nemu je prípustné odvolanie a rovnako platí aj fikcia doručenia podľa § 111 Civilného mimosporového poriadku.

Ak poručený zanechal majetok nepatrné hodnoty, alebo ak majetok poručeného nedosahuje výšku primeraných nákladov spojených s pohrebom poručeného, súdny komisár ho môže vydať tomu, kto sa postaral o pohreb a konanie o dedičstve zastaví podľa § 188 Civilného mimosporového poriadku.

Za nepatrný majetok sa považuje aj nehnuteľnosť, rozhodujúca je výška majetku, neprihliada sa na dlhy, teda sa neposudzuje z hľadiska čistej hodnoty dedičstva ale zo všeobecnej hodnoty majetku. Ak táto osoba s prevzatím nesúhlasí, alebo ak je sporne, ktoré sa postaral o pohreb, notár ho prejedná ako dedičstvo.

Prípravila Zuzana Voštenáková

www.zastupitelstvo.eu

Vyskúšajte základný balík zdarma!

- Digitálne zastupiteľstvo
- Transparentná obec
- Minimálne náklady
- Okamžite k dispozícii
- Zasadnutia
- Materiály
- Uznesenia
- Záväzná nariadenia

Takto sa Slovensko lúčilo s prvým prezidentom Michalom Kováčom

Slovensko sa vo štvrtok 13. októbra 2016 v Bratislave rozlúčilo so svojim prvým prezidentom samostatnej Slovenskej republiky Michalom Kováčom, ktorý zomrel 5. októbra vo veku 86 rokov. Išlo o vôbec prvý štátny pohreb v našej novodobej histórii s najvyššími vojenskými poctami.

Samotný štátny pohreb prebiehal v piatich častiach: kondolencia rodine zosnulého prezidenta od pozvaných hostí v Rytierskej sieni Bratislavského hradu, smútočný sprievod z Bratislavského hradu na nádvorie Prezidentského paláca, posledná rozlúčka na nádvorí Prezidentského paláca, zádušná omša v Dóme sv. Martina a súkromná rozlúčka na Ondrejskom cintoríne. Súčasťou štátneho pohrebu bolo vyhlásenie štátneho smútku, vlajky na pol žrde, rakva zahalená štátnou vlajkou, Čestná stráž či otvorené kondolénčné knihy na Zastupiteľských úradoch SR v zahraničí.

Kondolencia rodine

Samotný štátny pohreb sa začal predpoludním na Bratislavskom hrade, kde rodina v Rytierskej sále prijímala kondolencie hostí, predstaviteľov štátu a najvyšších ústavných činiteľov, vrátane zahraničných hostí. „Predovšetkým to bol odvážny veľký bojovník. Pán Kováč bol môj priateľ, takže zase odchádza jeden z ľudí, ktorý mi bude veľmi chýbať,“ povedala o Michalovi Kováčovi bývalá premiérka Iveta Radičová. Prvý prezident samostatnej Slovenskej republiky, podľa expremiéra Mikuláša Dzurindu, v rozhodujúcej chvíli ukázal, že je nielen ochotný a schopný dôstojne vykonávať svoj úrad, ale že mu ide o budúcnosť a jeho vlasť. Exprezident Ivan Gašparovič zase prezradil, že s bývalým prezidentom Michalom Kováčom sa občas povadili, ale nikdy

voči sebe necítili nejakú zášť. Kondolenciu rodine prišiel osobne prejavovať aj bývalý prezident Rudolf Schuster, bývalý predseda parlamentu a vlády SR, súčasný členovia vlády SR, súčasní predstavitelia Národnej rady SR, predsedníčka Ústavného súdu SR, či zahraničné delegácie. Ako posledný podľa protokolu prišiel kondolovať prezident Andrej Kiska v sprievode manželky. Česká delegácia na čele s prezidentom Českej republiky Milošom Zemanom a exprezidentom Klausom meškala na štátny pohreb niekoľko minút. Delegácia nakoniec na Bratislavský hrad prišla, ale rodine už kondolovať nešla a nakoniec sa poklonila rakve na nádvorí hradu pred vstupom do Rytierskej sály. Hneď potom truhlu s pozostatkami exprezidenta vojaci naložili na lafetu delostreleckej húfnice (122 mm, vz. 38/74) z fondu Vojenského historického múzea v Piešťanoch. Lafetu vyrobili po druhej svetovej vojne v Dubnici nad Váhom a neskôr upravili na protokolárne účely v súčinnosti s Vojenským historickým ústavom.

Smútočný sprievod

O 12. hodine sa mimoriadne na päť minút rozozvučali zvony v celom hlavnom meste a smútočný sprievod sa začal presúvať z Bratislavského hradu smerom na predné nádvorie Prezidentského paláca. Na čele sprievodu kráčala vojenská hudba Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Čestná stráž prezidenta Slovenskej republiky. Za nimi ťahalo vojenské vozidlo lafetu s truhlou

prezidenta, ktorá bola zahalená štátnou vlajkou. Za truhlou kráčal nevlastný brat Michala Kováča – Dušan Kováč a syn prezidenta Michal. Za nimi išli najvyšší ústavní činitelia, hostia a sprievod uzatvárali vojaci s obrneným vozidlom. Na konci sprievodu bolo ďalších 180 vojakov pozemných, vzdušných aj špeciálnych síl. Pohrebný sprievod sa presúval cez Palisády na Hodžovo námestie, pričom každých desať metrov pri ceste stál

vojak alebo policajt, ktorí na cestu nikoho nepustili. Okolo lafety pochodovali príslušníci Čestnej stráže prezidenta SR. Ľudia sledovali sprievod z chodníka, okien aj balkónov, pričom si celú udalosť fotografovali a natáčali na videá. Smútočný sprievod naživo chceli vidieť aj študenti Strednej priemyselnej školy elektrotechnickej či zamestnanci z okolitých prevádzok a obchodov. V sprievode po celý čas, okrem členov rodiny, štátnych predstaviteľov a pozvaných hostí, kráčal aj bývalý prezident Rudolf Schuster. Chorý bývalý prezident Ivan Gašparovič, ako aj český prezident Miloš Zeman sa do paláca presunuli autom.

Rozlúčkový vojenský ceremoniál pred Prezidentským palácom. Na Hodžovom námestí pred Prezidentským palácom čakali na smútočný sprievod desiatky ľudí. Sprievod prišiel do Paláca za zvukov vojenskej hudby. Vojaci následne truhlu s pozostatkami

M. Kováča umiestnili na nádvorie Prezidentského paláca, kde nasledoval vojenský ceremoniál s poctami. Približne o 13. hodine si prítomní hostia a verejnosť bývalú hlavu štátu uctili minútou ticha po zaznení štátnej hymny. Z nábrežia Dunaja zaznelo počas poslednej rozlúčky 20 delostreleckých sálv. Čestná stráž prezidenta SR sa rozlúčila s bývalým prezidentom slovami: „Zostáva Vám sláva, pán prezident.“ Vojaci nakoniec naložili rakvu do auta, ktoré za potlesku ľudí odchádzalo do Dómu sv. Martina, kde pokračoval štátny pohreb.

Zádušná omša v Dóme sv. Martina

Zádušná omša za zosnulého exprezidenta Michala Kováča sa konala v Dóme svätého Martina o 14.00 hodine. Omšu celebrol arcibiskup-metropolita Bratislavskej arcidiecézy a predseda Konferencie biskupov Slovenska Stanislav Zvolenský, ktorý prítomným povedal, že smrť Michala Kováča sa dotýkala nás všetkých, pretože bol prezidentom krajiny, ktorá je domovom nás všetkých. Pohrebné obrady slávil aj gréckokatolícky metropolita Ján Babjak. Pri chráme umiestnili aj veľkoplošnú obrazovku, ktorá vysielala štátny pohreb, keďže v Dóme sv. Martina bolo pre verejnosť vyhradený len obmedzený počet voľných miest. Takisto aj prítomnosť médií bola obmedzená, preto sa naši redaktori do Dómu nedostali napriek riadnej akreditácii.

Pohreb na Ondrejskom cintoríne v kruhu najbližšej rodiny

Po zádušnej omši v Dóme sv. Martina pokračoval pohreb na Ondrejskom cintoríne v kruhu najbližšej rodiny bez prítomnosti médií a verejnosti.

Prvý prezident samostatnej Slovenskej republiky Michal Kováč zomrel vo veku 86 rokov 5. októbra 2016 na zlyhanie srdca. V nemocnici ležal od piatka 30. septembra. Najskôr bol v umelom spánku a na pľúcnej ventilácii. Potom sa však jeho zdravotný stav mierne zlepšil, preto ho lekári odpojili od prístrojov a dokonca dýchal sám. Jeho zdravotné problémy sa však opäť vrátili a lekári ho opäť napojili na pľúcnu ventiláciu. Bývalý exprezident vydýchol o 19.50 potom, čo mu začali zlyhávať orgány.

Prípravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Cintorín svätej Rozálie v Košiciach

Cintorín svätej Rozálie pripomína park plný pompéznych hrobiek, sôch, vtákov a veвериčiek. Rozprestiera sa na kopci blízko kalvárie na ploche 3 hektáre a nájdete tu okolo 2 000 hrobových miest. Okrem hrobiek, z ktorých mnohé figurujú na zozname národných kultúrnych pamiatok, sa tu nachádza aj byt správcu cintorína z 19. storočia a baroková kaplnka svätej Rozálie, ktorá je najstaršou stavbou v celom objekte.

V období vrcholiacich kuruckých vojen, začiatkom 18. storočia, postihla mesto Košice morová nákaza a počet obyvateľov sa v krátkom období znížil takmer o polovicu. Zúfalí členovia mestskej rady preto dospeli k názoru, že iba Boh môže zachrániť mesto pred úplnou katastrofou. Katolícki veriaci však videli riešenie v stavbe kaplnky zasvätenej ochrankyni pred morovou nákazou – svätej Rozálii. Návrh na jej výstavbu napokon predložil zástupcom mešťanov v roku 1710, keď morová epidémia v meste dosahovala najväčší rozmach, jezuitský páter Juraj Pěchy.

Výstavba kaplnky začala 18. júna 1714 a trvala necelý rok. Stavba bola realizovaná pod vedením murárskeho cechmajstra Tomáša Tornyóssyho, vedúceho stavebných prác pri tvorbe košického súsošia Immaculata, neskôr zvoleného za mestského senátora. Vzhľadom na to, že v roku 1715, keď bola kaplnka slávnostne vysvätená, už mor v meste nevyčíňal, nachádza sa nad vchodom kostolíka latinský nápis: „OB PESTEM SEDATAM DIVAE ROSALIAE DICTATA MDC-CXV“ – „Za ukončenie moru zasvätené v roku 1715 svätej

Najstaršie hroby sa nachádzajú v blízkosti kaplnky sv. Rozálie

Rozálii“. Kaplnka sa nedlho po vysviacke stala pútnickým miestom, ku ktorému prichádzali veriaci z Košíc a blízkeho okolia ďakovať za ochranu pred morovou nákazou. V roku 1730 dokonca postavili pri kaplnke pustovňu, ktorá v rokoch 1736 až 1831 slúžila ako príbytok pustovníkych mníchov. Tá sa však nezachovala. O význame kaplnky sv. Rozálie navyše svedčí aj skutočnosť, že v roku 1762 získala od pápeža Klementa XIII. právo udeľovať odpustky.

V súčasnosti sú brány kaplnky sv. Rozálie otvorené širokej verejnosti iba v deň Sviatku všetkých svätých, keď sa tu koná výročná smútočná omša. Častejšie tu bývajú smútočné obrady pri pohreboch, určené pozostalým.

Pochovávať sa tu začalo až neskôr, v druhej polovici 18. storočia. Spočiatku bol cintorín pri kaplnke svätej Rozálie vyhradený ako miesto posledného odpočinku pustovníkov a obyvateľov žijúcich na samotách v okolí mesta. Najstarší záznam o pohrebe pochádza zo 6. októbra 1764, keď bol vedľa kaplnky pochovaný František Penner, mních z tunajšej pustovne. Prvou civilnou osobou, ktorú tu pochovali, bola sirota menom Mária. Jej pohreb sa uskutočnil 5. decembra 1770. Ďalší civilný pohreb sa tu konal dňa 14. apríla 1771, keď tu bola pochovaná Dorota Rozumová, manželka nájomcu mlyna Ondreja Rozuma. Počas celého 18. storočia tu však pochovali iba dvadsaťtri osôb – jedenásť mužov a dvanásť žien.

K významnému rozšíreniu cintorína došlo až v druhej polovici 19. storočia, keď bola rímskokatolíckej farnosti v Košiciach správa cintorína odňatá. Rozália sa vďaka tomu stala pohrebiskom otvoreným pre nebožtíkov a pozostalých bez ohľadu na vierovyznanie. Pochovali tu najmä šľachticov, umelcov, politikov, bohatých mešťanov a dôstojníkov. Stavali sa tu jednoduché hroby, pomníky, ale aj majestátne, reprezentatívne rodinné hrobky pripomínajúce malé antické paláce a gotické chrámy. Ruch výstavby ustal až v roku 1889, keď predstavitelia mesta

Miesto posledného odpočinku tu našiel aj železiarsky magnát z čias Mečiarovej vlády Alexander Rezeš

otvorili nový verejný cintorín pri ceste do vtedajšej samostatnej obce, dnes už mestskej časti Barca, ktorý je v súčasnosti najväčším cintorínom v Košiciach.

Cintorín svätej Rozálie si zachoval svoje funkčné poslanie nepretržite, od 18. storočia až dodnes.

Pochovaní tu sú aj prominenti ako Irena Schusterová, manželka bývalého prezidenta SR Rudolfa Schustera. V jej blízkosti odpočíva v rodinnej hrobke železiarsky magnát a bývalý minister dopravy, spojov a verejných prác z čias Mečiarovej vlády Alexander Rezeš. Hrobka Ireny Schusterovej taktiež

Jedna z hrobiek podobných gotickému chrámu

O bohatej návštevnosti hrobu Ireny Schusterovej svedčí množstvo vencov, sviec a kytíc

patrí k najnavštevovanejším miestam na cintoríne, o čom svedčí množstvo vencov, sviec a kytíc, zatiaľčo hrob Alexandra Rezeša je síce rozľahlý, no zdobí ho jediná váza s kvetmi.

Historickú atmosféru si však cintorín zachoval navzdory skutočnosti, že najstaršie hrobky, ktoré tu v súčasnosti nájdeme, pochádzajú až z 19. storočia. O prvých hrobkách z 18. storočia dnes existujú zmienky len v cirkevných matrikách.

Pozornosť si zaslúži i hlavný kríž, ktorý býva celoročne, a najmä v čase sviatku Všetkých svätých, obklopený množstvom kvetov a sviec. Plastikou Krista na betónovom kríži podopiera kamenný podstavec s nápisom z Jánovho evanjelia: „QUI CREDIT IN ME ETIAM SI MORTUUS FUERIT VIVET“ („Kto verí vo mňa, aj keby umrel, bude žiť“). Text svojim posolstvom dodáva vieru návštevníkom cintorína už celé desaťročia. Kríž zaujal aj redakciu Košických katolíckych cirkevných správ, ktorá o ňom napísala ešte v roku 1930. Okrem hlavného kríža sú na cintoríne zaujímavé sochy, plastiky a busty významných mešťanov, pomedzi ktorých svojou výškou a spracovaním vyčnieva pomník s bustou košického župana, Dr. Jána Rumanna, z dvadsiatych rokov minulého storočia.

Na Rumannovom pomníku sa nachádzajú reliéfy ľudských postáv, emotívne pôsobia najmä postavy žalostiacich detí.

Cintorín až po prvé mesiace tohto roka spravovala pohrebná služba Rekviev, ktorá si od prenajímateľa pohrebiska – rímskokatolíckej cirkvi – vyslúžila uznanie za viac ako desaťrocie riadnej starostlivosti.

V máji 2016 sa správa cintorínu svätej Rozálie prinavrátila cirkvi, stará sa oň farnosť svätého Ondreja v Košiciach. Pred príchodom nového správcu ktosi odcudzil vodovodné armatúry a farnosť si musela poradiť aj s bujarým trávnatým porastom, keďže prevzala správu cintorína v čase uprostred príprav na prvú kosbu.

Vodovody sú už opravené, tráva pokosená a nič nenasvedčuje zanedbávaniu cintorína. Starostlivosť o prostredie v tomto „parku mŕtvych“ taktiež nepochybne prispieva k tomu, že je dlhodobo vyhľadávaným miestom posledného odpočinku košických prominentov, ale aj lákadlom pre milovníkov ticha a obdivovateľov histórie.

Text a fotografie Pavol Ičo

PREŠOV
Krátka 7

ERA

Kompletné pohrebné služby

Poskytujeme služby najvyššej kvality

NON STOP linka: **0918 560 422**
www.psera.sk

Pohrebné a cintorínske služby

Peter Pastorok

Poskytujeme kompletné služby:
Levice, Vojenská 4
Želiezovce, Cintorínska 3
Kalná nad Hronom, Viničná 32

NEPRETRŽITÁ SLUŽBA

Levice - 0917 774 976
Želiezovce - 0908 766 897
Kalná n. Hronom - 0903 729 383

POHREBNÉ SLUŽBY
SPRÁVA CINTORÍNOV
ŽIAR NAD HRONOM - KREMNIČA
0910 9999 50 0903 508 274

Pohrebné služby LAuK

Jednotka na celom území okresu Žilina

Európska kvalita
Pohrebné i cintorínske služby

www.lauk.sk

Nepretržitá služba: **0905 431 389**
Kancelária: **41/568 33 34**

Pohrebníctvo Ecker

Kompletné pohrebné služby

Poskytujeme služby v okresoch
Malacky - Skalica - Senica

www.pohrebnictvo-ecker.sk

Kontakt: 34/772 2495
NON STOP: 0905 522 662, 0905 522 663

TOPA

ECO - URNA

www.topa.sk

Urna je vyrobená z ekologicky rozložiteľných materiálov

Kontakt: 0903 910 656
topa@topa.sk

Profesionálna pohrebná služba
Ladislav Stríž

NON STOP 0903 765 309
www.pohrebnaslužba.sk

Tri generácie v pohrebníctve
60 rokov skúseností a praxe

Trojičné námestie 12
Podunajské Biskupice
Bratislava

DOMINE

POHREBNÉ SLUŽBY
TEMETKEZÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

Nám.Á.Vámbéryho 53/10B, 929 01 Dunajská Streda
NON STOP **0917 464 354**, 031 550 11 31, www.domine.sk

*Slovenská asociácia
pohrebných
a
kremačných služieb*

Vážení vystavovatelia, účastníci, usporiadatelia a návštevníci

Iniciátor výstavy Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb, člen EFFE, FIAT-IFTA a Expo Center Trenčín, hlavný usporiadateľ, pripravili a úspešne zavřili tretí ročník medzinárodnej kontraktáčno-predajnej výstavy.

Podakovanie za jej bezchybný priebeh, za prezentáciu tak zanedbávanej oblasti akou pohrebníctvo na Slovensku nesporne je, patrí všetkým vám, vystavovateľom, bez ktorých by nebolo možné ju pripraviť, ďalej patrí podakovanie všetkým účinkujúcim, prednášajúcim, všetkým, ktorí pridali svoju ruku k dielu a v menšej alebo väčšej miere prispeli fyzicky, materiálne i duševne k jej obsahu.

Na tomto mieste by sme chceli zvlášť poďakovať vedeniu ÚVZ na čele s jeho hlavným hygienikom Mgr. RNDr. MUDr. Jánom Mikasom, PhD., MPH, MHA za záštitu tejto akcie, ako aj za účasť zástupcov úradu v rámci programu odborných prednášok, konkrétne za prednášku o súčasnom riešení problematiky pohrebníctva ÚVZ, ktorú v Trenčíne odprezentoval pán Mgr. Michal Jajcaj.

Podakovanie patrí i Stredným odborným školám - Malinovo, Pruské a Želovce, ktoré absolvovali v rámci sprievodného programu súťaž v aranžovaní pri tvorbe venca, ikebany a výzdoby urny. Vedeniu všetkých troch škôl ešte raz takouto formou ďakujeme a tešíme sa na spoluprácu v budúcnosti.

Slová vďaky sú určené usporiadateľom Slovak Funeral 2016, vedeniu i všetkým pracovníkom Expo Center a. s. Myslíme si, že môžeme smelo hovoriť i za všetkých vystavovateľov. Stretli sme sa s pochopením, starostlivosťou nielen pri príprave našich jednotlivých výstavných priestorov, ale aj počas výstavy.

Ďakujeme

Za členov i vedenie SAPaKS, Ladislav Stríž, predseda

PODĎAKOVANIE

Radi sme sa zúčastnili tretej medzinárodnej výstavy **Slovak Funeral 2016**.

Našu expozíciu ocenila porota tretím miestom.

Firma Karsol Peter Pastorok si zakladá na osobitom prístupe a kvalite výrobkov, aj preto sa môžeme radíť medzi silné firmy na slovenskom trhu v tejto oblasti. Náš výstavný stánok navštívili mnohí naši zákazníci a hostia, ktorým sme vďační za ich prítomnosť.

Významnou pre nás bola súťaž vo výkope hrobov, kde náš dvojčlenný tím uspel a vyhral prvé miesto.

Chceme sa poďakovať organizátorom za možnosť prezentovať sa na tomto veľtrhu, rovnako aj všetkým našim partnerom, zákazníkom a už dnes sa tešíme na ďalší ročník výstavy Slovak Funeral.

KARSOL Peter Pastorok
Cintorínska č.3, 937 01 Želiezovce Tel.: +421 905 665 502, +421 905 314 801
E-mail: p.s.pastorok@gmail.com www.karsol.sk